
TaittiriyaAranyakam aruNaprashnaH

తైత్తిరీయారణ్యకమ్ అరుణప్రశ్నః

Document Information

Text title : taittirIya AraNyaka 1 aruNaprashnaH

File name : aranyaka.itx

Category : veda, svara

Location : doc_veda

Author : Vedic Tradition

Transliterated by : Rajagopal Iyer

Proofread by : Rajagopal Iyer

Description-comments : The Mantrams of AaruNam (AaruNa Kethuka Saayanam) deal largely with Surya UpAsana. That is why it is called Surya Upanishad.

Latest update : August 6, 2023

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 6, 2023

sanskritdocuments.org

తైత్తిరీయారణ్యకమ్ అరుణప్రశ్నః

ఓం భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
స్థైరజైస్తుష్టువాః సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।
స్వస్తి సస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥
ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

ఓం భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
స్థైరజైస్తుష్టువాః సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।
స్వస్తి సస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ।
ఆపమాపామపః సర్వాః । అస్మాద్దస్మాదితోఽముతః ॥ ౧ ॥

అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సంవస్కరద్ధియా ।
వాయుశ్చా రశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మనో అద్రుహః ।
దేవీర్భువనసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత ।
మహానామ్నిర్మహామానాః । మహసో మహసస్వః ।
దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత ॥ ౨ ॥

అపాశ్చ్యుష్టిమపా రక్షః । అపాశ్చ్యుష్టిమపారఘమ్ ।
అపాస్రూమప చావర్తిమ్ । అపదేవీరితో హిత ।
వజ్రం దేవీరజితాశ్చ । భువనం దేవసూవరీః ।
ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్ । యోనినోర్ధముదీషత ।
శివానశ్చన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః ।

సుమృడీకా సరస్వతీ । మా తే వ్యోమ సందృశి ॥ ౩ ॥
 స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్ । అనుమానశ్చతుష్టయమ్ ।
 ఏతైరాదిత్యమణ్ణలమ్ । సర్వైరేవ విద్యాస్యతే ।
 సూర్యో మరీచిమాదత్తే । సర్వస్మాద్భువనాదధి ।
 తస్యాః పాకవిశేషేణ । స్మృతం కాలవిశేషణమ్ ।
 నదీవ ప్రభవత్కాచిత్ । అక్షయ్యాత్యస్యన్తే యథా ॥ ౪ ॥
 తాన్నద్యోఽభినమాయన్తి । సోరుస్సతీ న నివర్తతే ఏవన్నానాసముత్థానాః ।
 కాలాస్సంవత్సరః శ్రితాః । అణుశశ్చ మహాశశ్చ ।
 సర్వే సమవయన్త్రితమ్ । సతైస్సర్వైస్సమావిష్టః ।
 ఊరుస్సన్న నివర్తతే అధిసంవత్సరం విద్యాత్ । తదేవ లక్షణే ॥ ౫ ॥
 అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే ।
 సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ । నాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే ।
 పటరో విక్లిధః పిఙ్గః । ఏతద్వరుణలక్షణమ్ ।
 యత్రైతదుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్ర నీయతే ।
 ఏకః హి శిరో నానా ముఖే । కృత్స్నమ్ తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥
 ఉభయతస్సప్తేన్ద్రియాణి । జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే ।
 శుక్లకృష్టే సంవత్సరస్య । దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః ।
 తస్యైషా భవతి । శుక్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్యత్ ।
 విషురూపే అహాసి ద్యౌరివాసి । విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః ।
 భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిరస్త్వితి । నాత్ర భువనమ్ । న పూషా ।
 న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్సర ఏవ ప్రయక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ ।
 ఏతద్వై సంవత్సరస్య ప్రియతమః రూపమ్ । యోఽస్య మహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి
 |
 ఇదం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥
 సాకంజానాః సప్తభమాహురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋషయో దేవజా ఇతి ।
 తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే వికృతాని రూపశః

కో ను మర్యా అమిథిః | సఖా సఖాయమబ్రవీత్ |
 జహాకో ఆస్మ దీషతే | యస్తిత్యాజ సఖివిదః సఖాయామ్ |
 న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి | యదీశ్శృణోత్యలకశ్శృణోతి || ౮ ||
 న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి | ఋతుర్మతునా సుద్యమానః |
 విననాదాభిధావః | పష్టిశ్చ త్రిశకా వల్గః |
 శుక్లకృష్ణా చ షాష్టికా | సారాగవస్తైర్జరదక్షః |
 వసన్తో వసుభిస్సహ సంవత్సరస్య సవితుః |
 ప్రైషకృతప్రథమః స్పృతః | అమూనాదయతీత్యన్యాన్ || ౯ ||
 అమూశ్చ పరిరక్షతః | ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే |
 యత్రైతదుపదృశ్యతే | ఏతదేవ విజానీయాత్ |
 ప్రమాణం కాలపర్యయే | విశేషణం తు వక్ష్యామః |
 ఋతునాం తన్నిబోధత | శుక్లవాసా రుద్రగణః |
 గ్రీష్మణాం వర్షతే సహ | నిజహన్ పృథివీ సర్వామ్ || ౧౦ ||
 జ్యోతిషాం ప్రతిభ్యేన సః | విశ్వరూపణి వాసాసి |
 ఆదిత్యానాం నిబోధత | సంవత్సరీణం కర్మఫలమ్ |
 వర్షాభిర్దదతా సహ | అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ |
 తద్మాంపీత ఇవ దృశ్యతే | శితేనావ్యథయన్నివ |
 రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే | హ్లాదయతే జ్వలతశ్చైవ |
 శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ | యా వై ప్రజా భ్రశ్యన్తే |
 సంవత్సరాత్తా భ్రశ్యన్తే | యాః ప్రతితిష్ఠన్తి |
 సంవత్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి | వర్షాభ్య ఇత్యర్థః || ౧౧ ||
 అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ | విప్రసన్నే కనీనకే |
 ఆక్ష్యేచాద్గణం నాస్తి | ఋభూణాం తన్నిబోధత |
 కనకాభాని వాసాసి | అహతాని నిబోధత |
 అన్నమశ్నిత మృజ్మిత | అహం వో జీవనప్రదః |

ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । శరద్యత్రోపదృశ్యతే ॥ ౧౨ ॥
 అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నన్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః ।
 అముతో జేతుమిషముఖామివ । సన్నద్ధాస్సహ దదృశే హ ।
 అపథ్యస్సైర్వస్తివర్జైరివ । విశిఖాసః కపర్దినః ।
 అక్రుద్ధస్య యోత్యుమానస్య । క్రుద్ధస్యేవ లోహాసీ ।
 హేమతశ్చక్షుషీ విద్యాత్ । అక్షయోః ఊపణోరివ ॥ ౧౩ ॥
 దుర్భిక్షం దేవలోకేషు । మనూనాముదకం గృహే ।
 ఏతా వాచః ప్రవదన్తిః । వైద్యుతో యాన్తి త్రైశిరిః ।
 తా అగ్నిః పవమనా అన్వైక్షత । ఇహ జీవికామపరిపశ్యన్ ।
 తస్యైషా భవతి । ఇహేహవస్స్వతపసః ।
 మరుతస్సూర్యత్వచః । శర్మ సప్రథా ఆవృణే ॥ ౧౪ ॥
 అతితామ్రాణి వాసాఽసి । అష్టివజ్రిశతఘ్ని చ ।
 విశ్వే దేవా విప్రహరన్తి । అగ్నిజిహ్వో అసశ్చత ।
 నైవ దేవో న మర్త్యః । న రాజా వరుణో విభుః ।
 నాగ్నిర్నైవో న పవమానః । మాతృక్కుచ్ఛన విద్యతే ।
 దీవ్యస్యైకా ధనురార్చిః । పృథివ్యామపరా శ్రితా ॥ ౧౫ ॥
 తస్యైవో వస్తురూపేణ । ధనుర్ణ్యమభినభస్వయమ్ ।
 తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్ । అభ్రవర్ణేషు చక్షతే ।
 ఏతదేవ శంయోర్బార్హస్పత్యస్య । ఏతద్రుద్రస్య ధనుః ।
 రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్చిః । శిర ఉత్పిపేష ।
 స ప్రవర్గ్యోఽభవత్ । తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే ।
 రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి । వైనఽరుద్ర ఆరుకో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౬ ॥
 అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్పాత్ । శిశిరః ప్రదృశ్యతే ।
 నైవ రూపం న వాసాఽసి । న చక్షుః ప్రతిదృశ్యతే ।
 అన్యోన్యం తు న హిఽస్రాతః । సతస్తద్దేవలక్షణమ్ ।

లోహితోఽక్షి శారశ్శీరిః | సూర్యస్యోదయనం ప్రతి |
 త్వం కరోషిన్యజ్ఞులికామ్ | త్వం కరోషి నిజానుకామ్ || ౧౭ ||
 నిజానుకామేన్యజ్ఞులికా | అమీ వాచముపాసతామితి |
 తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే | మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ |
 బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి | య ఏవం వేద | స ఖలు సంవత్సర ఏతస్మైనానీభిస్సహ |
 ఇన్ద్రాయ సర్వాన్కామానభివహతి | స ద్రప్సః | తస్యైషా భవతి || ౧౮ ||
 అవద్రపో అశుమతీమతిష్ఠత్ | ఇయానః కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః |
 ఆవర్తమిన్ద్రః శచ్యా ధమన్తమ్ | ఉప్పుహి తం నృమణామథద్రామితి |
 ఏతయైవేన్ద్రః సలావృక్యా సహ | అసురాన్ పరివృశ్చతి |
 పృథీవ్యశుమతీ | తామన్యవస్థితః సంవత్సరో దివం చ |
 వైవం విదుషాఽఽచార్యాన్వేవాసినౌ | అన్యోన్యస్మై ద్రుహ్యతామ్ | యో ద్రుహ్యతి |
 భృశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ | ఇత్యృతుమణ్ణలాని |
 సూర్యమణ్ణలాన్యాఖ్యాయికాః | అత ఊర్ధ్వశనిర్వచనాః || ౧౯ ||
 ఆరోగో భ్రాజః పటరః పతక్ఙ్గః | స్వర్ణరో జ్యోతిషిమాన్ విభాసః |
 తే ఆస్మై సర్వే దివమాతపన్తి | ఊర్జం దుహానా అనపస్పృరన్త ఇతి |
 కశ్యపోఽష్టమః | స మహామేరుం న జహాతి |
 తస్యైషా భవతి | యత్యే శిల్పంకశ్యప రోచనావత్ |
 ఇన్ద్రియావత్పృష్కలం చిత్రభాను | యస్మిన్తూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ || ౨౦ ||
 తస్మిన్ రాజానమధిపిత్రయేమమితి | తే ఆస్మై సర్వే కశ్యపాజ్ఞ్యే ఓత్తిర్లభన్తే |
 తాన్తోమః కశ్యపాదధినిర్ణమతి | భ్రస్తాకర్మకృద్వివేపమ్ |
 ప్రాణో జీవాస్ద్రియజీవాని | సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః |
 సూర్యా ఇత్యాచార్యాః | అపశ్యమహమేతాన్తప్త సూర్యానితి |
 పఞ్చుకర్ణో వాత్స్వాయనః | సప్తకర్ణశ్చ ప్లాక్షిః || ౨౧ ||

See a note in the end on adding t before sapta for apashyamahametAntsapta
 ఆనుశ్రావిక ఏవ నౌ కశ్యప ఇతి | ఉభౌ వేదయితే |

న హి శేకుమివ మహామేరుం గన్తుమ్ | అపశ్యమహమేత్సూర్యమణ్డలం పరివర్తమానమ్
|

గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః | గచ్ఛన్త మహామేరుమ్ | ఏకం చాజహతమ్ |

భ్రాజపటరపతక్ణా నిసానే | తిష్ఠన్నాతపన్తి | తస్మాదిహ తప్త్రితపాః || ౨౨ ||

అముత్రేతరే | తస్మాదిహతప్త్రితపాః | తేషామేషా భవతి |

సప్త సూర్యా దివమనుప్రవిష్టాః | తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ |

తే అస్మై సర్వే ఘృతమాతపన్తి | ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి |

సప్తర్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః | తేషామేషా భవతి | సప్త దిశో నానాసూర్యాః || ౨౩ ||

సప్త హోతార ఋత్విజః | దేవా ఆదిత్యా యే సప్త |

తేభిస్సోమాభీరక్షణ ఇతి | తదప్యామ్నాయః |

దిగ్భ్రాజ ఋతుాన్ కరోతి | ఏతయైవావృతా సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశంపాయనః |

తస్యైషా భవతి | యద్ధ్యావ ఇన్ద్ర తే శతశతం భూమీః |

ఉతస్యః | నత్వా వజ్రన్ సహస్ర సూర్యాః || ౨౪ ||

అనునజాతమష్ట రోదసి ఇతి | నానాలిజ్గత్వాదృతూనాం నానాసూర్యత్వమ్ |

అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి | సూర్యమణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ |

తేషామేషా భవతి | చిత్రం దేవానాముదగాదసికమ్ |

చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నే | ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్ |

సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చేతి || ౨౫ ||

కేవేదమభ్రన్నివిశతే | క్షాయం సంవత్సరో మిథః |

క్షాహః క్వేయన్దేవ రాత్రీ | క్వ మాసా ఋతవః శ్రితాః |

అర్ధమాసా ముహూర్తాః | నిమేషాస్తుటిభిస్సహ |

క్వేమా ఆపో నివిశన్తే | యదీతో యాన్తి సమ్ప్రతి |

కాలా అప్పునివిశన్తే | ఆపస్సూర్యే సమాహితాః || ౨౬ ||

అభ్రాణ్యపః ప్రపద్యన్తే | విద్యుత్సూర్యే సమాహితా |

అనవర్ణే ఇమే భూమీ | ఇయం చాఽసౌ చ రోదసి |

కి॑స్విదత్రాస్తరా భూ॒తమ్ । యే॑నేమే విధృ॒తే ఉభే॑ ।
 విష్ణు॑నా విధృ॒తే భూ॒మీ । ఇతి॑ వత్సస్య వేదనా ।
 ఇరావతీ॑ ధేనుమతీ॒ హి భూ॒తమ్ । సూ॒యవ॑సినీ మనుషే దశస్యే॑ ॥ ౨౭ ॥
 వ్యష్ట॑భాన్ద్రోద॒సీ విష్టవే॑తే । దాధర్థ॑ పృథివీమభితో మయా॒ఖైః ।
 కిన్దద్విష్టో॑ర్బలమా॒హుః । కా దీ॒ప్తిః కిం ప॑రాయణమ్ ।
 ఏకో య॒ద్ధార॑యద్దేవః । రేజతీ॑ రోద॒సీ ఉభే॑ ।
 వాతాద్విష్టో॑ర్బలమా॒హుః । అక్ష॑రాద్దీప్తిరుచ్యతే ।
 త్రిపదా॑ద్ధారయద్దేవః । యద్విష్టో॑రేకముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥
 అగ్నయో॑ వాయవశ్చైవ । ఏతదస్య ప॑రాయణమ్ ।
 పృచ్ఛామి॑ త్వా పరం మృ॒త్యుమ్ । అవ॑మం మధ్యమ॒ఞ్చతుమ్ ।
 లోక్ష్మ॑ పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృచ్ఛామి॑ సమ్ప్రతి ।
 అముమా॑హుః పరం మృ॒త్యుమ్ । పవ॑మానం తు మధ్యమమ్ ।
 అగ్ని॑రేవావమో మృ॒త్యుః । చన్ద్ర॑మాశ్చతురుచ్యతే ॥ ౨౯ ॥
 అనాభో॑గాః పరం మృ॒త్యుమ్ । పాపా॑స్సంయన్తి సర్వదా ।
 ఆభోగా॑స్తేవ సంయన్తి । యత్ర॑ పుణ్యకృతో జనాః ।
 తతో మ॑ధ్యమమాయన్తి । చతు॑మగ్నిం చ సమ్ప్రతి ।
 పృచ్ఛామి॑ త్వా పాపకృతః । యత్ర॑ యాతయతే యమః ।
 త్వన్నస్తద్బ్ర॑హ్మన్ ప్రబ్రాహి॑ । యది॑ వేత్థా॒సతో గృ॑హన్ ॥ ౩౦ ॥
 కశ్యపా॑దుదితాస్సూర్యాః । పాపా॑న్నిర్హన్తి సర్వదా ।
 రోద॑స్యోన్తరేశేషు । తత్ర॑ న్యస్యన్తే వాసవైః ।
 తే॒శరీ॑రాః ప్రపద్యన్తే । యథా॑ఽపుణ్యస్య కర్మణః ।
 అపా॑ణ్యపాదకేశాసః । తత్ర॑ తేయోనిజా జనాః ।
 మృత్యా॑ పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే । అద్య॑మానాస్స్వకర్మభిః ॥ ౩౧ ॥
 ఆశాతి॑కాః క్రిమయ ఇవ । తతః పూ॑యన్తే వాసవైః ఆపైతం మృ॒త్యుం జ॑యతి ।
 య ఏ॒వం వేద॑ । స ఖ॒లైవం విద్భూ॑హ్మణః । దీ॒ర్ఘశ్రు॑తమో భవతి ।

కశ్యపస్యాతిథిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధగమనః । తస్యైషా భవతి ।
 ఆయస్మిన్ప్రప్త వాసవాః । రోహన్తి పూర్వాస్య రుహః ॥ 3౨ ॥
 ఋషిర్ హ దీర్ఘశ్రుత్రమః । ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిరితి ।
 కశ్యపః పశ్యకో భవతి । యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌఖ్యాత్ ।
 అథాగ్నోరష్టపురుషస్య । తస్యైషా భవతి ।
 అగ్నే నయ సుపథా రాయే ఆస్మాన్ । విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ ।
 యుయోధ్యస్మజ్జహురాణమేనః । భూయిష్టవై నమ ఉక్తిం విధేమేతి ॥ 33 ॥
 అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ । సహోజా అజిరాప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ ।
 పక్షిరాధాశ్చ సప్తమః విసర్పేవాఽష్టమోఽగ్నినామ్ ।
 ఏతేఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి । యథర్షేవాగ్నోరర్చిర్వర్ణవిశేషాః ।
 నీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి । అథ వాయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య ।
 ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ 3౪ ॥
 యాశ్చ వాసుకైవైద్యుతాః । రజతాః పరుషాః శ్వామాః । కపిలా అతిలోహితాః ।
 ఊర్ధ్వా అవపతంతాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । నైనం వైద్యుతో హినస్తి ।
 య ఏవం వేద । స హోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః ।
 విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి । న త్వకామహాన్తి ॥ 3౫ ॥
 య ఏవం వేద । అథ గన్ధర్వగణాః । స్వానభ్రాట్ ।
 అజ్ఞారిర్భ్రామూరిః । హస్తస్సుహస్తః । కృశానుర్విశ్వావసుః ।
 మూర్ధన్వాన్ధ్రాన్సర్వవరాచః । కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః ।
 దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయశ్చ దేవా గరగిరః ॥ 3౬ ॥
 నైనం గిరో హినస్తి । య ఏవం వేద ।
 గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ ।
 అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి ।
 వాచో విశేషణమ్ । అథ నిగదవ్యాఖ్యాతాః ।
 తానసుక్రమిష్యామః । వరాహవస్వతపసః ॥ 3౭ ॥

విద్యున్మహాసో ధూపయః | శ్వాపయో గృహమేధాశ్చేత్యేతే |
 యే చేమేఽశిమివిద్విషః | పర్జన్యాస్సప్త పృథివీమభివర్షన్తి |
 వృష్టిభిరతి | ఏతయైవ విభక్తివిపరీతాః | సప్తభిర్వా తైరుదీరితాః |
 అమూన్లోకానభివర్షన్తి | తేశామేషా భవతి | సమానమేతదుదకమ్ || 3౮ ||
 ఉచ్చైత్యవచాహభిః | భూమిం పర్జన్యా జిన్షన్తి | దివం జిన్షన్త్యగ్నయ ఇతి |
 యదక్షరం భూతకృతమ్ | విశ్వే దేవా ఉపాసతే | మహర్షిమస్య గోప్తారమ్ |
 జమదగ్నిమకుర్వత | జమదగ్నిరాప్యాయతే |
 ఛన్దోభిశ్చతురుత్తరైః | రాజ్ఞసోమస్య తృప్తాసః || 3౯ ||
 బ్రహ్మణా వీర్యావతా | శివా నః ప్రదిశో దిశః |
 తచ్చం యోరావృణీమహే | గాతుం యజ్ఞాయ | గాతుం యజ్ఞపతయే |
 దైవీస్స్వస్తిరస్తు నః | స్వస్తిర్మానుషేభ్యః | ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ |
 శన్నో అస్తు ద్విపదే | శం చతుష్పదే |
 సోమపా (౩) అసోమపా (౩) ఇతి నిగదవ్యాఖ్యాతాః || ౪౦ ||
 సహస్రవృదియం భూమిః | పరం వోమ సహస్రవృత్ | అశ్వినా భుజ్యూనాసత్యా |
 విశ్వస్య జగతస్పతీ | జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ | మిథునన్తా అతుర్యథుః |
 పుత్రో బృహస్పతీ రుద్రః | సరమా ఇతి స్త్రీపుమమ్ |
 శుక్రన్ వామన్యద్యజం వామన్యత్ | విషురూపే అహస్తి ద్యౌరివ స్థః || ౪౧ ||
 విశ్వా హి మాయా అవథః స్వధావన్తౌ |
 భద్రా వాం పూషణావిహారాతిరస్తు వాసాత్వ్య చిత్రౌ జగతో నిధానౌ |
 ద్యావాభూమీ చరథః సఽ సఖాయౌ | తావశ్వినా రాసభాశ్వా హవం మే |
 శుభస్పతీ ఆగతఽసూర్యయా సహ | త్యుగ్రోహ భుజ్యమశ్వినోదమేషు |
 రయిన్న కశ్చిన్మమృవాం (౨) అవాహః | తమూహధుర్నాభిరాత్మన్వతీభిః |
 అన్తరిక్షప్రఉభిరపోదకాభిః || ౪౨ ||
 తిస్రః క్షప్స్త్రిహాత్తివ్రజద్భిః | నాసత్యా భుజ్యూమూహథుః పతక్ణైః |
 సముద్రస్య ధన్వన్నార్ద్రస్య వారే | త్రిభీరథైశ్చతపద్భిః షడక్షైః |

సవితారం వితన్వన్తమ్ | అనుబధ్నాతి శాంబరః | ఆపహార్షంబరశ్చైవ |
 సవితారేసహౌభవత్ | త్యః సుతృప్తం విదిత్వైవ | బహుసోమ గిరం వశీ || ౪౩ ||
 అన్వేతి తుగ్రో వక్రియాన్తమ్ | ఆయనూయాన్తోమతృప్పుషు | స సక్ష్ణామన్తమోద్యోఽత్యోతః
 |
 వాచో గాః పిపాతి తత్ | స తద్గోభిస్తాన్ఽత్యేత్యన్వే | రక్షసానన్వితాశ్చ యే |
 అన్వేతి పరివృత్వాఽస్తః | ఏవమేతౌస్థో అశ్వినా |
 తే ఏతే ద్యుఃపుథీవ్యోః | అహరహర్గర్భన్దధాథే || ౪౪ ||
 తయోరేతౌ వత్సావహోరాత్రే | పృథివ్యా అహః | దివో రాత్రిః |
 తా అవిసృష్టా | దమ్పతీ ఏవ భవతః | తయోరేతౌ వత్సా |
 అగ్నిశ్చదిత్యశ్చ | రాత్రేర్వత్సః | శ్వేత ఆదిత్యః | అహోఽగ్నిః || ౪౫ ||
 తామ్రో అరుణః | తా అవిసృష్టా | దమ్పతీ ఏవ భవతః |
 తయోరేతౌ వత్సా | వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ | అగ్నేర్వృత్రః | వైద్యుత ఆదిత్యస్య |
 తా అవిసృష్టా | దమ్పతీ ఏవ భవతః | తయోరేతౌ వత్సా || ౪౬ ||
 ఉష్యా చ నీహారశ్చ | వృత్రస్యోష్యా | వైద్యుతస్య నీహారః |
 తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే | సేయః రాత్రీ గర్భణీ పుత్రేణ సంవసతి |
 తస్యా వా ఏతదుల్బణమ్ | యద్రాత్రో రశ్మయః |
 యథా గోర్గర్భణ్యా ఉల్బణమ్ | ఏవమేతస్యా ఉల్బణమ్ |
 ప్రజయిష్టుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి |
 య ఏవం వేద | ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి |
 ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః | అథ పవిత్రాఙ్గిరసః || ౪౭ ||
 పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే | పితైషాం ప్రతోన్న అభిరక్షతి వ్రతమ్ |
 మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే | ధీరా ఇచ్ఛేక్కుర్ధరుణేష్వారభమ్ |
 పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే | ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతః |
 అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే | శ్తాస ఇద్వహన్తస్తతమాశత |
 బ్రహ్మ దేవానామ్ | అసతస్సద్యే తతక్షుః || ౪౮ ||
 ఋశయస్పృహత్రిశ్చ యత్ | సర్వేఽత్రయో అగస్త్యశ్చ |

నక్షత్రైశ్శుక్రైశ్చోఽవసన్ | అథ సవితుః శ్యావాశ్వస్యాఽవర్తికామస్య |
 ఆమీ య ఋషౌ నిహితాస ఉచ్చా | నక్షం దదృశ్రే కుహాచిద్ధివేయుః |
 అదభాని వరుణస్య వ్రతాని | విచాకశచ్చన్ద్రమా నక్షత్రమేతి |
 తత్సవితుర్వరేణ్యం | భర్గో దేవస్య ధీమహి || ౪౯ ||
 ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ | తత్సవితుర్వృణీమహే |
 వయన్దేవస్య భోజనమ్ | శ్రేష్ఠశర్వధాతమమ్ |
 తురం భగస్య ధీమహి | అపాగూహత సవితా తృభీన్ |
 సర్వాదివో అన్ధసః | నక్షన్తాన్యభవన్దృశే |
 అస్యస్థా సంభవిష్యామః | నామ నామైవ నామ మే || ౫౦ ||
 నపుఁసకం పుమాఁస్త్రిస్త్రి | స్థావరోఽస్మృభ జగ్గమః |
 యజేఽయక్షి యష్టాహే చ | మయా భూతాన్యయక్షత |
 ప్రశవో మమ భూతాని | అనూబన్ధ్యోఽస్మృహం విభుః |
 స్త్రియస్పతీః | తా ఉమే పుఁస ఆహుః |
 పశ్యదక్షణాన్నవిచేతదన్ధః | కవిర్యః పుత్రస్య ఇమా చికేత || ౫౧ ||
 యస్తా విజానాథ్సవితుః పితాసత్ | అన్తో మణిమవిన్దత్ |
 తమనన్గులిరావయత్ | అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ |
 తమజిహ్వో ఆసశ్చత | ఊర్ధ్వమూలమవాక్పాఖమ్ |
 వృక్షం యో వేద సమ్ప్రతి | న స జాతు జనః శ్రద్ధధ్యాత్ |
 మృత్యుర్మా మారయాదితిః | హసితఁ రుదితజ్జీతమ్ || ౫౨ ||
 వీణాపణవలాసితమ్ | మృతజ్ఞోవం చ యత్కించిత
 అఙ్గాని న్నేవ విద్ధి తత్ | అతృష్యఁస్త్రిష్యధ్యాయత్ |
 అస్మాజ్జాతా మే మిథూ చరన్న్ | పుత్రో నిర్పత్యా వైదేహాః |
 ఆచేతా యశ్చ చేతనః | స తం మణిమవిన్దత్ |
 సోఽనన్గులిరావయత్ | సోఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ || ౫౩ ||
 సోఽజిహ్వో ఆసశ్చత | నైతమృశిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ |

యది ప్రవిశేత్ | మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ |
 తథ్నమ్భవస్యం వ్రతమ్ | ఆతమగ్నే రథస్తప్త |
 ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ | ఏకచక్రమేకధురమ్ |
 వాతధ్రాజిగతిం విభో | న రిష్యతి న వ్యథతే || ౫౪ ||
 నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి | యచ్ఛ్వేతానోహితాః శ్చాగ్నేః |
 రథే యుక్తాః ౭ధితిష్ఠతి | ఏకయా చ దశభిశ్చ స్వభూతే |
 ద్వాభ్యామిష్టయే విశత్వా చ | తిస్సభిశ్చ వహసే త్రిశతా చ |
 నియుద్భిర్వాయవిహితా విముఞ్చ || ౫౫ ||
 ఆతనుష్వ ప్రతనుష్వ | ఉద్ధమా ౭ ౭ధమ సన్ధమ |
 ఆదిత్యే చన్ద్రవర్ణానామ్ | గర్భమాధేహి యః పుమాన్ |
 ఇతస్పిక్తః సూర్యగతమ్ | చన్ద్రమనే రసజ్కృధి |
 వారాదజ్ఞానయాగ్రే ౭గ్నిమ్ | య ఏకో రుద్ర ఉచ్యతే |
 ఆసఙ్ఖ్యాతాస్సహస్రాణి | స్మర్యతే న చ దృశ్యతే || ౫౬ ||
 ఏవమేతన్నిబోధత | ఆమన్తైరిన్ద్ర హరిభిః |
 యాహి మయూరరోమభిః | మా త్వా కేచిన్నియేమురిన్న పాశినః |
 దధన్వేవ తా ఇహి | మా మన్తైరిన్ద్ర హరిభిః |
 యామి మయూరరోమభిః | మా మా కేచిన్నియేమురిన్న పాశినః |
 నిధన్వేవ తాం (౨) ఇమి | అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ || ౫౭ ||
 నిఘృష్టైరసమాయుతైః | కాలైర్లరిత్వమాపన్నైః |
 ఇన్ద్రాయాహి సహస్రయుక్ | అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః |
 వాయుశ్శ్వేతసిక్కుకః | సంవథ్సరో విషూవరైః |
 నిత్వన్తే ౭ నుచరాస్తవ | సుబ్రహ్మణ్యోః సుబ్రహ్మణ్యోః సుబ్రహ్మణ్యోమ్ |
 ఇన్ద్రాగచ్ఛ హరివ ఆగచ్ఛ మేధాతిథేః | మేష వృషణశ్వస్య మేనే || ౫౮ ||
 గౌరావస్సగ్నిన్నహల్యాయై జార | కౌశికబ్రహ్మణ గౌతమబ్రువాణ |
 అరుణాశ్వ ఇహాగతాః | వసవః పృథివిక్షితః |

అష్టాదిగ్వాససోఽగ్నయః । అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చేత్యేతే ।
 తమ్రాశ్వాస్తామ్రథాః । తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః ।
 దణ్ణహస్తాః ఖ్యాదగ్ధతః । ఇతో రుద్రాః పరాజ్ఞతాః ॥ ౫౯ ॥
 ఉక్తస్థానం ప్రమాణశ్చ పుర ఇత । బృహస్పతిశ్చ సవితా చ ।
 విశ్వరూపైరిహాగతామ్ । రథోనోదకవర్తనా ।
 అపుషో ఇతి తద్ద్యయోః । ఉక్తో వేషో వాసాఽసి చ ।
 కాలావయవానామితః ప్రతీజ్ఞా । వాసాత్యా ఇత్యశ్విసోః ।
 కోఽస్తరిక్షే శ్శ్చజ్కరోతీతి । వసిష్ఠో రాహిణో మీమాసాశ్చుక్తే ।
 తస్యేషా భవతి । వాశ్రేవ విద్యుదితి ।
 బ్రహ్మణ ఉదరణమసి । బ్రహ్మంఅణ ఉదీరణమసి ।
 బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణ ఉపస్తరణమసి ॥ ౬౦ ॥
 [అపక్రామత గర్భిణ్యః]
 అష్టయోసిమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమిమాం మహీమ్ ।
 అహం వేద న మే మృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ ।
 అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్ । అష్టపదిదమస్తరిక్షమ్ ।
 అహం వేద న మే మృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ ।
 అష్టయోసిమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమమూర్ధివమ్ ॥ ౬౧ ॥
 అహం వేద న మే మృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ ।
 సుత్రామాణాం మహీమూషు । అదితిర్ధ్యోర్ధితిరస్తరిక్షమ్ ।
 అదితిర్మాతా స పితా స పుత్రః । విశ్వే దేవా అదితిః పశ్చాజ్ఞనాః ।
 అదితిర్జ్ఞాతమదితిజనిత్వమ్ । అష్టా పుత్రాసో అదితేః ।
 యే జాతాస్తన్వః పరి । దేవం (౨) ఉపప్రైత్యప్రభిః ॥ ౬౨ ॥
 పరా మార్తాణ్ణమాస్యత్ । సప్రభిః పుత్రైరదితిః ।
 ఉపప్రైత్పూర్వ్యం యుగమ్ । ప్రజాయై మృత్యవే తత్ ।
 పరా మార్తాణ్ణమాభరదితి । తాననుక్రమిష్యామః ।

మి॒త్రశ్చ॑ వరు॒ణశ్చ॑ । ధా॒తా చా॑ర్యమా॒ చ ।
 అ॒శశ్చ॑ భగశ్చ॑ । ఇన్ద్ర॑శ్చ వివస్వా॑శ్చే॒త్యేతే॑ ।
 హి॒రణ్య గ॒ర్భో హా॑సశ్శు॒చిప॑త్ ।
 బ్రహ్మ॑జ్జ్ఞానం తది॒త్పద॑మితి గ॒ర్భ ప్రా॑జాప॒త్యః ।
 అథ॑ పురు॒షః స॒ప్త పురు॑షః ॥ ౬౩ ॥

[యథాస్థానం గర్భిణ్యః]

యో॒ఽసౌ త॒పన్ను॑దేతి । స సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణానా॒దాయో॑దేతి ।
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణానా॒దాయో॑దగాః ।
 అసౌ యో॒ఽస్తమే॑తి । స సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణానా॒దయా॒ఽస్తమే॑తి ।
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణానా॒దయా॒ఽస్తక్ణాః॑ ।
 అసౌ య ఆ॒పూర్య॑తి । స సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరా॒పూర్య॑తి ॥ ౬౪ ॥
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణైరా॒పూరి॑ష్ఠాః ।
 అసౌ యో॒ఽపక్షీ॑యతి । స సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరప॑క్షీయతి ।
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణైరప॑క్షేష్ఠాః ।
 అమూ॒ని నక్ష॑త్రాణి । సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రస॒ర్పన్తి చో॑త్స॒ర్పన్తి చ॑ ।
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రసృప॒త మోత్సృ॑పత ॥ ౬౫ ॥
 ॥

ఇమే॑ మాసా॑శ్చార్ధమా॒సాశ్చ॑ । సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రస॒ర్పన్తి చో॑త్స॒ర్పన్తి చ॑ ।
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రసృప॒త మోత్సృ॑పత ।
 ఇమ॑ ఋ॒తవః॑ । సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రస॒ర్పన్తి చో॑త్స॒ర్పన్తి చ॑ ।
 మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రసృప॒త మోత్సృ॑పత ।
 అయ॑ సంవత్స॒రః । సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రస॒ర్పన్తి చో॑త్స॒ర్పన్తి చ॑ ॥ ౬౬ ॥
 ॥

మా మే॑ ప్రజయా॒ మా పశూ॑నామ్ । మా మమ॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రసృప॒ మోత్సృ॑ప ।
 ఇదమ॑హః । సర్వే॑షాం భూ॒తానాం॑ ప్రా॒ణైరప॑ప్రస॒ర్పన్తి చో॑త్స॒ర్పన్తి చ॑ ।

మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరపప్రస్యప మోత్స్యప ।
 ఇయ రాత్రిః । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రస్యతి చోత్స్యతి చ ।
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరపప్రస్యప మోత్స్యప ।
 ఓం భూర్భువస్స్వః । ఏతద్వో మిథునం మా నో మిథునః రీధ్వమ్ ॥ ౬౭ ॥

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య ।

వసూనామాదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

రుద్రాణామాదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

ఆదిత్యానామాదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

సతాశత్యానామ్ । ఆదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్ । వాతవతాం మరుతామ్ ।

ఆదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

ఋభూణామాదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

విశ్వేషాన్దేవానామ్ । ఆదిత్యానః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

సంవత్సరస్య సవితుః । ఆదిత్యస్య స్వతేజసా భాని ।

ఓం భూర్భువస్స్వః । రశ్మయో వో మిథునం మా నో మిథునః రీధ్వమ్ ॥ ౬౮ ॥

ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । బ్రాజస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

పటరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । పతక్లస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

స్వర్ణరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । జ్యోతిషీమతస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

విభాసస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

ఓం భూర్భువస్స్వః । ఆపో వో మిథునం మా నో మిథునః రీధ్వమ్ ॥ ౬౯ ॥

అథ వయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య ।

ప్రభ్రాజమానానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

వ్యవదాతానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

వాసుకవైద్యుతానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।

రజతానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 పరుషాణాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 శ్యామానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 కపిలానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అతిలోహితానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఊర్ధ్వనాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ॥ ౭౦ ॥
 అవతంతానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వైద్యుతానాః రుద్రాణాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ప్రభ్రాజమానీనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వ్యవదాతీనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వాసుకవైద్యుతీనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 రజతానాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 పరుషాణాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 శ్యామానాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 కపిలానాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అతిలోహితీనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఊర్ధ్వనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అవతన్తీనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వైద్యుతీనాః రుద్రాణీనాః స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఓం భూర్భువస్స్వః । రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునః రీఢ్వమ్ ॥ ౭౧ ॥
 అథాగ్నే రష్టపురుషస్య ।
 అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

వైశ్వానరస్యాఽపరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

పక్షిరాధసాదగ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।

ఓం భూర్భువస్వః । రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునః రీఢ్వమ్ ॥ ౭౨ ॥

దక్షిణపూర్వస్యాన్దిశి విసర్పి నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।

దక్షిణాపరస్యాం దిశ్యవిసర్పి నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।

ఉత్తరపూర్వస్యాన్దిశి విషాదీ నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।

ఉత్తరపరస్యాన్దిశ్యవిషాదీ నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।

ఆ యస్మిన్నస్త వాసవా ఇన్ద్రియాణి శతక్రతవిత్త్యేతే ॥ ౭౩ ॥

ఇన్ద్రిఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్ ।

మనోజవసో వః పితృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్ ।

ప్రచేతా వో రుద్ద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్ ।

విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యరుత్తరత ఉపదధతామ్ ।

త్వష్టా వో రూపైరుపరిష్టాదుపదధతామ్ ।

సంజ్ఞానం వః పశ్చాదితి । ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథీవ్యామ్ ।

వాయురన్తరిక్షే । సూర్యో దీవి । చన్ద్రమా దీక్షు ।

నక్షత్రాణి స్వలోకే । ఏవా హ్యేవ । ఏవా హ్యగ్నే ।

ఏవా హి వాయో । ఏవా హిన్ద్రి । ఏవా హి పూషన్ । ఏవా హి దేవాః ॥ ౭౪ ॥

ఆపమాపామపస్సర్వాః । ఆస్మాదస్మాదితోఽముతః

అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సన్ధ్యస్కర్షియా ।

వాయ్వశ్చా రశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మనో అద్రుహః ।

దేవీర్భువనసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత ।

మహానామ్నిర్మహామానాః । మహాసో మహాసస్వః ॥ ౭౫ ॥

దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత ।
 అపాఽఽశ్శుష్టిమపా రణః । అపాఽఽశ్శుష్టిమపారఘమ్ ।
 అపాఽఽస్మామపచాఽవర్తిమ్ । అపదేవీరితో హిత ।
 వజ్రస్తేవీరజీతాఽశ్చ । భువనస్తేవసూవరీః ।
 ఆదిత్యానదితిస్తేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వముదీషత ॥ ౭౬ ॥
 భద్రం కర్ణభిః శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
 స్థిరైరక్షస్త్తుష్టువాఽస్తనసూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
 స్వస్తి న ఇన్తో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।
 స్వస్తి నస్తార్క్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ।
 కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋషయో వాతరశనాః ।
 ప్రతిష్ఠాఽశతధా హి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ ।
 శివా నశ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః ।
 సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సన్దృశి ॥ ౭౭ ॥
 యోఽపాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి ।
 చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి ।
 య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
 ఆయతనవాన్ భవతి । అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్ ।
 ఆయతనవాన్ భవతి । యోఽగ్నేరాయతనం వేద ॥ ౭౮ ॥
 ఆయతనవాన్ భవతి । ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్ ।
 ఆయతనవాన్ భవతి । య ఏవం వేద ।
 యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
 వాయుర్వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
 యో వాయోరాయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ॥ ౭౯ ॥
 ఆపో వై వాయోరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
 య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
 ఆయతనవాన్ భవతి । అసౌ వై తపన్నపామాయతనమ్ ।

ఆయతనవాన్ భవతి | యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వా అముష్య తపత ఆయతనమ్ || ౮౦ ||
 ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద |
 యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి || ౮౧ ||
 య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | యో నక్షత్రాణామాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వై నక్షత్రాణామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద || ౮౨ ||
 యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి
 పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 యః పర్జన్యస్యాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 ఆపో వై పర్జన్యస్యాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద || ౮౩ ||
 ఆయతనవాన్ భవతి | సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద |
 యోఽప్పు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద | ప్రత్యేవ తిష్ఠతి || ౮౪ ||
 ఇమే వై లోకా అప్పు ప్రతిష్ఠితాః | తదేషాఽభ్యనూక్తా |
 అపాఽరసముదయః సన్న | సూర్యే శుక్రఽసమాభృతమ్ |
 అపాఽరసస్య యో రసః | తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి |
 ఇమే వై లోకా అపాఽరసః | తేఽముష్నిన్నాదిత్యే సమాభృతాః |

జానుదఘ్నిముత్తరవేదీజ్ఞాత్వా | అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నిమ్ || ౧౫ ||
 పుష్కరపల్లెః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సన్వీర్య | తస్మిన్విహాయనే |
 అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ | బ్రహ్మవాదినో వదన్తి |
 కస్మాత్ప్రణీతేఽయమగ్నిశ్చియతే | సాప్రణీతేఽయమపు హ్యయఞ్శ్చియతే |
 అసౌ భువనేప్యనాహితాగ్నిరేతాః | తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి |
 అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః | పశుబన్ధే చాతుర్మాన్యేషు || ౧౬ ||
 అథో ఆహుః | సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి |
 ఏతద్ధ స్మ వా ఆహుశ్శణ్ణిలాః | కమగ్నిఞ్శ్చనుతే |
 సత్రియమగ్నిఞ్శ్చన్వానః | సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ |
 కమగ్నిఞ్శ్చనుతే | సావిత్రమగ్నిఞ్శ్చన్వానః |
 ఆముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ | కమగ్నిఞ్శ్చనుతే || ౧౭ ||
 నాచికేతమగ్నిఞ్శ్చన్వానః |
 ప్రాణాన్పుత్యక్షేణ | కమగ్నిఞ్శ్చనుతే | చాతుహోత్రియమగ్నిఞ్శ్చన్వానః |
 బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ | కమగ్నిఞ్శ్చనుతే | వైశ్వస్పజమగ్నిఞ్శ్చన్వానః |
 శరీరం ప్రత్యక్షేణ | కమగ్నిఞ్శ్చనుతే | ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిఞ్శ్చన్వానః || ౧౮ ||
 ఇమాన్ లోకాన్పుత్యక్షేణ | కమగ్నిఞ్శ్చనుతే | ఇమమారుణకేతుకమగ్నిఞ్శ్చన్వానః |
 య ఏవాసౌ | ఇతశ్చాఽముతశ్చాఽవ్యతీపతీ | తమితి |
 యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద | మిథునవాస్పవతి |
 ఆపో వా అగ్నేర్మిథూయాః | మిథునవాస్పవతి | య ఏవం వేద || ౧౯ ||
 ఆపో వా ఇదమాసన్త్సల్లిలమేవ | స ప్రజాపతిరేకః పుష్కరపల్లె సమభవత్ |
 తస్మాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత | ఇదన్వజేయమితి |
 తస్మాద్యత్పురుషో మనభిగచ్ఛతి | తద్వాచా వదతి |
 తత్కర్మణా కరోతి | తదేషాఽభ్యనూక్తా |
 కామన్తదగ్రే సమవర్తతాధి | మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ || ౨౦ ||
 సతో బన్ధమసతి నిరవిన్దన్న | హృది ప్రతిష్యా కవయో మనీషేతి |

ఉపైన్న్దదుపనమతి । యత్కామో భవతి । య ఏవం వేద ।
 స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్యా । శరీరమధూనుత । తస్య యన్మాఽసమాసీత్ ।
 తతోఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్న్ ॥ ౯౦ ॥
 యే నఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః ।
 యో రసః । సోఽపామ్ । అన్తరతః కూర్మం భూతఽసర్పన్తమ్ ।
 తమబ్రవీత్ । మమ వైత్వజ్మాఽసా । సమభూత్ ॥ ౯౧ ॥
 నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసనితి ।
 తత్పురుషస్య పురుషత్వమ్ । స సహస్రశీర్షా పురుషః ।
 సహస్సాక్షస్సహస్రపాత్ । భూత్వోదతిష్ఠత్ ।
 తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వఽసమభూః ।
 త్వమిదం పూర్వః కురుష్యేతి । స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥
 అజ్ఞానినా పురస్తాదుపాదధాత్ । ఏవాహ్యేవేతి ।
 తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ ।
 అథాఽరుణః । కేతుర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ ।
 ఏవాహ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ ।
 సా దక్షిణా దిక్ । అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపదధాత్ ।
 ఏవాహి వాయో ఇతి ॥ ౯౪ ॥
 తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ ।
 అథారుణః కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవాహిన్ద్రేతి ।
 తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ । సోదీచీ దిక్ ।
 అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవాహి పూషన్నితి ।
 తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయన్దిక్ ॥ ౯౫ ॥
 అథారుణః కేతురుపరిష్టాదుపాదధాత్ । ఏవాహి దేవా హతి ।
 తతో దేవమనుష్యాః పితరః । గన్ధర్వాపురసశోచదతిష్ఠన్న్ ।
 సోర్వా దిక్ । యా విప్రుషో విపరాపతన్న్ ।

తాభ్యోఽసురా రక్షాః పిశాచాశోచతిష్ఠన్న్ | తస్మాత్తే పరాభవన్న్ |
 విప్రుడోభ్య హి తే సమభవన్న్ | తదేషాభ్యనూక్తా || ౯౬ ||
 ఆపో హ యద్బ్రుహతీర్గర్మమాయన్న్ | దక్షన్ధానా జనయన్తీస్స్వయంభుమ్ |
 తత ఇమేధ్యస్సృజ్యన్త సర్గాః | ఆదోభ్య వా ఇదః సమభూత్ |
 తస్మాదిదః సర్వం బ్రహ్మ స్వయంభివతి |
 తస్మాదిదః సర్వః శిథిలమివాఽద్రువమివాభవత్ |
 ప్రజాపతిర్వావ తత్ | ఆత్మనాత్మానం విధాయ |
 తదేవానుప్రావిశత్ | తదేషాభ్యనూక్తా || ౯౭ ||
 విధాయ లోకాన్ విధాయ భూతాని | విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ |
 ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య | ఆత్మనాత్మానమభి సంవివేశేతి |
 సర్వమేవేదమాప్తావ | సర్వమవరుద్ధ్య |
 తదేవానుప్రవిశతి | య ఏవం వేద || ౯౮ ||
 చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి | చత్వారి వా ఆపాః రూపాణి |
 మేధో విద్యుత్ | స్తనయిత్సుర్వృష్టిః | తాన్యేవావరుద్ధే |
 ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి | తాః పురస్తాదుపదధాతి |
 ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః | ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరుద్ధే |
 తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః || ౯౯ ||
 కూప్యా గృహ్ణాతి | తా దక్షిణత ఉపదధాతి |
 ఏతా వై తేజస్విసీరాపః | తేజ ఏఽవాస్య దక్షిణతో దధాతి |
 తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః | స్థావరా గృహ్ణాతి |
 తాః పశ్చాదుపదధాతి | ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః |
 పశ్చాదేవ ప్రతితిష్ఠతి | వహన్తీర్గృహ్ణాతి || ౧౦౦ ||
 తా ఉత్తరత ఉపదధాతి |
 ఓజసా వా ఏతా వహన్తీర్వోద్ధతీరివ ఆకూజతీరివ ధావన్తిః |
 ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి | తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః |

సంభార్యా గృహ్లాతి | తా మధ్య ఉపదధాతి |
 ఇయం వై సంభార్యాః | అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి |
 పల్వల్యా గృహ్లాతి | తా ఉపరిష్టాదుపాదధాతి || ౧౦౧ ||
 అసౌ వై పల్వల్యాః | అముష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి |
 దిక్షూపదధాతి | దిక్షు వా ఆపః |
 అన్నం వా ఆపః | అద్భ్యో చా అన్నజ్ఞాయతే |
 యదేవద్భ్యోఽన్నజ్ఞాయతే | తదవరుణే |
 తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనాఋషయోఽచిన్వన్ |
 తస్మాదారుణకేతుకః || ౧౦౨ ||
 తదేషాభ్యనూక్తా | కేతవో అరుణాసశ్చ |
 ఋషయో వాతరశనాః | ప్రతిష్ఠాఽశతధాహి |
 సమాహితాసో సమాసధాయసమితి | శతశశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతితిష్ఠతి |
 య ఏతమగ్నిశ్చైనుతే య ఉచైనమేవం వేద || ౧౦౩ ||
 జానుదఘ్నిముత్తరవేదీజ్ఞాత్వా | అపాం పూరయతి |
 ఆపః సర్వత్వాయ | పుష్కరపర్ణఽరుక్మం పురుషమిత్యూపదధాతి |
 తపో వై పుష్కరపర్ణమ్ | సత్యఽరుక్మః | అమృతం పురుషః |
 ఏతావద్వా వాస్తి | యావదేతత్ | యావదేవాస్తి || ౧౦౪ ||
 తదవరుణే | కూర్మముపదధాతి |
 అపామేవ మేధమవరుణే | అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై |
 ఆపమాపామపస్సర్వాః | అస్మాదస్మాదితోఽముతః |
 అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ | సహసశ్చాస్కరర్థియా ఇతి |
 వాయుశ్చా రశ్మిపతయః | లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ || ౧౦౫ ||
 యాస్తిస్య పరమజాః | ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిరేవాహ్యవేతి |
 పశ్చాచితయ ఉపదధాతి | పాజ్కోఽగ్నిః |
 యావనేవాగ్నిః | తశ్చైనుతే |

లోకంపుణయా ద్వితీయాముపదధాతి । పఞ్చ పదా వై విరాట్ ।
 తస్యా వా ఇయం పాదః । అత్నరిక్షం పాదః । ద్వాః పాదః ।
 దిశః పాదః । పరోరజాః పాదః । విరాజ్యేవ ప్రతిష్ఠతి ।
 య ఏతమగ్నిఞ్చనుతే । య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౦౬ ॥
 అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి ।
 అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ।
 అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞకృతుష్వితి ।
 అథ హస్మాహారుణస్వామ్యంభువః । సావిత్రః సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషణ్ణం మన్యామహే
 ।
 నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి । కమగ్నిఞ్చనుతే ॥ ౧౦౭ ॥
 సత్రియమగ్నిఞ్చవానః । కమగ్నిఞ్చనుతే ।
 సావిత్రమగ్నిఞ్చవానః । కమగ్నిఞ్చనుతే ।
 నాచికేతమగ్నిఞ్చవానః । కమగ్నిఞ్చనుతే ।
 చాతుర్హోత్రీయమగ్నిఞ్చవానః । కమగ్నిఞ్చనుతే ।
 వైశ్వస్పజమగ్నిఞ్చవానః । కమగ్నిఞ్చనుతే ॥ ౧౦౮ ॥
 ఉపానుమాక్యమాశుమగ్నిఞ్చవానః । కమగ్నిఞ్చనుతే ।
 ఇమమారుణకేతుకమగ్నిఞ్చవాన ఇతి । వృషా వా అగ్నిః ।
 వృషాణో సఽస్ఫాలయేత్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః ।
 తస్మాన్నానుషజ్యః । సోత్తరవేదిషు కృతుషు చిన్విత ।
 ఉత్తరవేద్యాఽహ్యగ్నిశ్చీయతే । ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥ ౧౦౯ ॥
 ప్రాజాపత్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః ।
 ప్రజావాన్ భవతి । య ఏవం వేద ।
 పశుకామశ్చిన్వీత । సంజ్ఞానం వా ఏతత్ పశూనామ్ ।
 యదాపః వశూనామేవ సంజ్ఞానేఽగ్నిఞ్చనుతే ।
 వశుమాన్ భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౧౦ ॥
 వృష్టికామశ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః ।

పర్ణన్యో వర్షుకో భవతి । య ఏవం వేద ।
 ఆమయాపీ చిన్విత । ఆపో వై భేషజమ్ ।
 భేషజమేవాస్మై కరోతి । సర్వమాయురేతి ।
 అభిచరశ్చిన్విత । వజ్రో వై ఆపః ॥ ౧౧౧ ॥
 వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తుణుత ఏనమ్ ।
 తేజస్కామో యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామస్సర్గకామశ్చిన్విత ।
 ఏతావద్వా వాస్తి । యావదేతత్ ।
 యావదేవాస్తి । తదవరుణే ।
 తస్యైతద్ వ్రతమ్ । వర్షతిన ధావేత్ ॥ ౧౧౨ ॥
 ఆమృతం వా ఆపః । ఆమృతస్యానస్తరిత్యై ।
 నాపు మూత్రపురీషజ్కుర్యాత్ । న నిష్ఠివేత్ ।
 న ఏవసనస్నాయాత్ । గుహ్యో వా ఏషోఽగ్నిః ।
 ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ । న పుష్కరపర్ణాని హిరణ్యంవాఽధితిష్ఠేత్ ।
 ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ । న కూర్మస్యాశ్చీయాత్ ।
 నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమోదకాని భవన్తి । ఆఘాతుకా ఆపః ।
 య ఏతమగ్నిశ్చానుతే । య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౧౩ ॥
 ఇమానుకం భువనా సీషధేమ । ఇన్ద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః ।
 యజ్ఞశ్చ నస్తన్వశ్చా ప్రజాశ్చా । ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు ।
 ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సగణో మరుద్భిః । ఆస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్ ।
 ఆప్లవస్వ ప్రప్లవస్వ । ఆణ్ణీభవజ మా ముహుః ।
 సుఖాదీన్దుఃఖినిధనామ్ । ప్రతిముశ్చాస్వ స్వాం పురమ్ ॥ ౧౧౪ ॥
 మరీచయస్వాయంభువాః । యే శరీరాణ్యకల్పయన్న్ ।
 తే తే దేహజ్కుల్పయన్తు । మా చ తే ఖ్యాస్మ తిరిషత్ ।
 ఉత్తిష్ఠత మా స్వప్త । అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః ।
 రాజ్ఞస్సామస్య తృప్తాసః । సూర్యేణ సయుజోషసః ।

యువా॑ సు॒వాసాః॑ । అ॒ష్టాచ॑క్రా నవ॒ద్వారా॑ ॥ ౧౧౫ ॥
 దే॒వానాం॑ పూ॒రయో॑ధ్యా । తస్యా॑హీ॒రణ్మయః॑ కో॒శః ।
 స్వర్గో॑ లోకో॒ జ్యోతి॑షాఽఽచృ॒తః । యో వై తాం॑ బ్రహ్మ॒ణో వేద॑ ।
 ఆమృ॑తేనాఽఽవృ॒తాం పు॑రీమ్ । తస్మై॑ బ్రహ్మ॒ చ బ్రహ్మో॑ చ ।
 ఆయుః॑ కీర్తిం॒ ప్రజాన్ద॑దుః । విభ్రా॑జమానా॒హరిణీ॑మ్ ।
 య॒శసా॑ సమ్ప॒రీవృ॑తామ్ । పు॒రహీ॑రణ్మయీం బ్రహ్మో ॥ ౧౧౬ ॥
 వివే॑తాఽప॒రాజితా॑ । పరా॑జ్ఞేత్య॒జ్ఞామ॑యీ ।
 పరా॑జ్ఞేత్యనాశకీ । ఇ॒హచా॑ముత్రచాన్వే॒తి ।
 వి॒ద్వాన్దే॒వాసు॑రానుభ॒యాన్ । య॒త్కు॒మారీ॑ మ॒న్ద్రయ॑తే ।
 య॒ద్యోష॑ద్యత్యత్ప॒వ్రతా॑ । అరి॑ష్టం య॒త్కించ॑ క్రి॒యతే॑ ।
 అగ్ని॑స్తదనువేధతి । అశ్శృ॒తాసశ్శృ॒తాసశ్చ ॥ ౧౧౭ ॥
 య॒జ్ఞానో॑ యేఽప॒యజ్ఞ॑నః । స్వ॒ర్యన్తో॑ నాపేక్ష॒వై ।
 ఇన్ద్రో॑మగ్నిశ్చ యే వి॒దుః । సిక॑తా ఇవ సం॒యన్తి॑ ।
 ర॒శ్మిభి॑స్సముదీరితాః । అ॒స్మాల్లో॑కాదముష్మా॒చ్ఛ ।
 ఋషి॑భిరదాత్పు॒ష్పిభి॑ ।
 ఆవే॑త వీ॒త వి చ స॒ర్వతా॑తః యేఽత్ర॑స్థ పు॒రాణా॑ యే చ నూ॒తనాః॑ ।
 అహో॑భిరద్భిరక్తుభివ్యక్తమ్ ॥ ౧౧౮ ॥
 య॒మో ద॑దాత్వవసానమస్మై । నృ॒ ము॑ణస్తు నృ॒పాత్వ॑ర్యః ।
 అ॒కృష్టా॑ యే చ కృష్ట॒జాః । కు॒మారీ॑షు క॒నీనీ॑షు ।
 జారి॑ణీషు చ యే హి॒తాః । రే॒తఃపీ॑తా ఆ॒ణ్ణపీ॑తాః ।
 అ॒జ్ఞారే॑షు చ యే హు॒తాః । ఉ॒భయా॑న్ పుత్ర॒పౌత్ర॑కాన్ ।
 యు॒వేఽహం॑ య॒మరా॑జగాన్ । శత॑మిన్ను శ॒రదః॑ ॥ ౧౧౯ ॥
 అదో॑ యద్భ్రు॒హ్మ వి॒లబ॑మ్ । పి॒తృణా॑ఞ్చ య॒మస్య॑ చ ।
 వ॒రుణ॑స్యాశ్వి॒నోర॑గ్నేః । మ॒రుతా॑ఞ్చ వి॒హాయ॑సామ్ ।
 కా॒మప్ర॑యవణం మే అస్తు । స హ్యే॒వాస్మి॑ స॒నాత॑నః ।

ఇతి నాకో బ్రహ్మీశ్రవో రాయో ధనమ్ । పుత్రానాపో దేవీరిహోఽఽహిత ॥ ౧౨౦ ॥
 విశీర్ణిజ్ఞుప్రశీర్ణిచ్చు । ఆపేతోనిర్పతిః హః ।
 పరిబాధః శ్వేతకుక్షమ్ । నిజజ్ఞశబలోదరమ్ ।
 స తాన్ వాచ్యాయయా సహ । అగ్నే నాశయ సన్తపశః ।
 ఈర్ష్యాసూయే బుభుక్షామ్ । మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే ।
 రథేన కిః శుకావతా । అగ్నే నాశయ సన్తపశః ॥ ౧౨౧ ॥
 పర్జన్యాయ ప్రగాయత । దివస్పత్రాయ మీధుషే ।
 స నో యవసమిచ్చతు । ఇదం వచః పర్జన్యాయ స్వరాజే ।
 హృదో అస్త్యన్తరన్తద్యుయోత । మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్యస్మే ।
 సుపిప్పలా ఓషధీర్థేవగోపాః । యో గర్భమోషధీనమ్ ।
 గవాఙ్కృణోత్యర్వతామ్ । పర్జన్యః పురూషీణామ్ ॥ ౧౨౨ ॥
 పునర్బామైత్విన్త్రియమ్ । పునరాయుః పునరభగః ।
 పునర్బాహ్మణమైతు మా । పునర్భవిణమైతు మా ।
 యన్మేఽద్య రేతః పృథివీమస్కాన్ । యదోషధీరప్యసరద్యదాపః ।
 ఇదన్తతున్తరాదదే । దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ।
 యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే । యన్మ ఆజాయతే పునః ।
 తేన మామమృతం కురు । తేన సుప్రజసంకూరు ॥ ౧౨౩ ॥
 అధ్యుష్టిరోధాఽజాయత । తవ వైశ్రవణస్సదా ।
 తిరోధేహి సపత్నాన్నః । యే అపోఽశ్నన్తి కేచన ।
 త్వాష్టిం మాయాం వైశ్రవణః । రథశుహస్రవస్థరమ్ ।
 పురుశ్చక్ర సహస్రాశ్వమ్ । ఆస్థాయాయాహి నో బలిమ్ ।
 యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి । ధన్తజ్ఞావో హస్తిహిరణ్యమశ్వాన్ ॥ ౧౨౪ ॥
 అసామ సుమతౌ యజ్ఞయస్య । శ్రియం బిభ్రతిఽన్నముఖీం విరాజమ్ ।
 సుదర్శనే చ క్రోశ్చే చ । మైనాగే చ మహాగిరౌ ।
 శతద్వాష్ట్రారగమన్తా । స హార్యన్నగరం తవ ।

ఇతి మన్తాః । కల్పోఽతః ఊర్ధ్వమ్ । యది బలిః హారేత్ ।
 హిరణ్యనాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః ॥ ౧౨౫ ॥
 సర్వభూతధిపతయే నమ ఇతి । అథ బలిః హృత్పాత్యతిష్ఠేత ।
 క్షత్రం క్షత్రం వైశ్రవణః । బ్రాహ్మణా వయస్యః ।
 నమస్తే అస్తు మా మా హిః సీః । అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్నమద్ధీతి ।
 అథ తమగ్నిమాదధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుజ్జీత ।
 తిరోధా భూః । తిరోధా భువః ॥ ౧౨౬ ॥
 తిరోధాస్వః । తిరోధా భూర్భువస్వః ।
 సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి । అథ తమగ్నిమిస్థిత ।
 యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుజ్జీత । తిరోధా భూస్వాహా ।
 తిరోధా భువస్వాహా । తిరోధాస్వస్వాహా ।
 తిరోధా భూర్భువస్వస్వాహా ।
 యమిన్నస్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః ॥ ౧౨౭ ॥
 అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః । తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుస్థిత ।
 పరస్సుప్తజనాద్యేపి । మాస్మ ప్రమాద్యస్తమాధ్యాపయేత్ ।
 సర్వార్థాస్సిద్ధ్యవై । య ఏవం వేద ।
 క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ । సర్వార్థా న సిద్ధ్యవై ।
 యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా । మమాన్తర్భదయే శ్రితః ॥ ౧౨౮ ॥
 తస్మా ఇమమగ్రిపిణ్ణజ్జుహోమి । స మేఽర్థాన్మా వివధీత్ ।
 మయి స్వాహా । రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే ।
 నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే । స మే కామాన్కామకామాయ మహ్యమ్ ।
 కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ ।
 మహారాజాయ నమః । కేతవో అరుణాసశ్చ ।
 ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాశతధా హి ।
 సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ । శివానశ్చస్తమా భవన్తు ।

ది॒వ్యా ఆ॒ప ఓ॒షధ॑యః । సు॒మ్న॒డీకా॑ స॒రస్వ॑తి ।
 మా తే॒ వ్యోమ॑ స॒స్పృశి॑ ॥ ౧౨౯ ॥
 సంవ॑త్స॒రమే॑తద్ వ్రతం॒ చరే॑త్ । ద్వా॒ వా మా॒సౌ ।
 నియ॑మస్స॒మాసే॑న । తస్మి॒న్నియ॑మవి॒శేషాః॑ ।
 త్రి॒షవ॑ణముదకోపస్పర్శి॑ । చతు॒ర్థకాల॑పానభక్తస్సా॒స్యత్ ।
 అహ॑రహ॒ర్వా ఖై॒క్షమ॑శ్చి॒యాత్ । ఔదు॑ంబరీభిస్సమిద్భి॒రగ్నిం॑ ప॒రిచ॑రేత్ ।
 పున॑ర్మామైత్తి॒స్త్వియ॑నిత్యేతేనా॒నువా॑కేన । ఉద్ధృ॒తప॑రిపూతాభి॒రద్భిః॑ కార్యం॒ కుర్వీ॑త ॥
 ౧౩౦ ॥
 అస॑శ్చ॒యవాన్ । అగ్న॑యే వాయవే॒ సూర్యా॑య ।
 బ్ర॒హ్మణే॑ ప్ర॒జాప॑తయే । చన్ద్ర॑మనే॒ నక్ష॑త్రేభ్యః ।
 ఋతు॑భ్యస్సంవత్స॒రాయ॑ । వరు॑ణాయారుణాయేతి వ్రతహో॒మాః ।
 ప్ర॒వర్ణ్య॑వదాదే॒శః । అరు॑ణాః కా॒ణ్ణఋ॑షయః ।
 అర॑ణ్యే॒ధీయా॒రన్న॑ । భద్ర॑ఙ్క॒ర్ణేభి॑రితి ద్వే॒ జపి॑త్వా ॥ ౧౩౧ ॥
 మహా॑నామ్నిభిరుదకః॒ సఽస్ప॑ర్శ్య । తమా॑చార్యో ద॒ద్యాత్ ।
 శివా॑నశ్శన్తమేత్యోషధీ॒రాల॑భతే । సుమ్న॑డీకేతి భూ॒మిమ్ ।
 ఏవ॑మపవర్ణే । ధేను॒ర్ణక్షి॑ణా । కఽసం॑ వాసశ్చ క్షౌ॒మమ్ ।
 అన్య॑ద్వా శు॒క్లమ్ । యథా॑శక్తి॒ వా । ఏవఽస్వా॑ధ్యాయధర్మే॒ణ ।
 అర॑ణ్యే॒ధీయా॒త । తప॑స్వీ పుణ్యో భవతి తప॑స్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩౨ ॥
 ఓం భద్ర॑ఙ్క॒ర్ణేభిః॑ శ్శృ॒ణు॒యామ॑ దే॒వాః । భద్రం॑ ప॒శ్యేమా॑క్షభి॒ర్యజ॑త్రాః ।
 స్థైర॑జ్ఞైస్తృష్టు॒వాఽస్స॒నూభిః॑ । వ్యశే॑మ దే॒వహి॑తం॒ యదా॑యుః ।
 స్వస్తి॑ న ఇన్ద్రో॒ వృద్ధ॑శ్ర॒వాః । స్వస్తి॑ నః పూ॒షా వి॒శ్వవే॑దాః ।
 స్వస్తి॑ నస్తార్క్షో॒ అరి॑ష్టనేమిః । స్వస్తి॑ నో బృహ॒స్పతి॑ర్దధాతు ॥ ౧౩౩ ॥
 ॥ ఓం శాన్తిః॑ శాన్తిః॑ శాన్తిః॑ ॥

This first prashna of the arAnyaka is known as aruNaprashnaH

From taittirIyasamhitAtml

Note on the use of t or th in apashyamahametAnthsapta in

.. 0. 1. 7. 21.. . See top right

https://archive.org/details/taittiriya/taittiriya_a_ranyaka_b_haskara_01/page/n50/mode/1up

It is explained in Taittiriya-pratisakhya

<https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.553666/page/n161/mode/2up>

See pages 88 and 89 .

There are two parts

Rule 1 (a and b)

a .

if జ్ followed by న్ , ష్ then క్ is Agama

eg - ప్రత్యజ్ సోమో => ప్రత్యజ్+క్+సోమో

eg - ప్రత్యజ్ షడహో => ప్రత్యజ్ +క్ +షడహో

b .

if ట్ , న్ followed by న్ , ష్) then త్ is Agama

eg - విద్వాన్ సోమేన => విద్వాన్ + త్ +సోమేన

our eg ఏతాన్ సప్త => ఏతాన్ + త్ +సప్త

వట్ స్వయమభి => వట్ + త్ + స్వయమభి

Rule 2

First letter in group followed by ఉష్మ - becomes second in the respective group

eg - ప్రత్యజ్+క్+సోమో => ప్రత్యజ్+ ఖ్ +సోమో

విద్వాన్ + త్ +సోమేన => విద్వాన్ + థ్ +సోమేన

our eg ఏతాన్ + త్ +సప్త => ఏతాన్ + థ్ +సప్త

See pratishakhya reference page 164

This is the reason many books also use saMvathsara

in place of saMvatsara etc .

BTW వర్ధన as వర్ధన is also documented as ద్వివర్ధమ్

page 162 onwards in the same pratishAkhya reference

(sutra 1 and 5 for వర్ధన)

These specifics are emphasized in some vedic books to remind

ఉచ్చారణ although some books are liberal and expect

students to learn from parampara .

- Muralidhara muraliba at gmail.com

Encoded with Accents by Rajagopal Iyer

॥ తైత్తిరీయారణ్యకమ్ అరుణప్రశ్నః ॥

స్వరరహితమ్

ఓం భద్రం కర్ణభిః శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।

స్థైరజ్ఞస్త్తుష్టువాఽసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।

స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।

స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

ఓం భద్రం కర్ణభిః శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।

స్థైరజ్ఞస్త్తుష్టువాఽసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।

స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।

స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ।

ఆపమాపామపః సర్వాః । ఆస్మాదస్మాదితోఽముతః ॥ ౧ ॥

అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సంవస్కరర్థియా ।

వాయుశ్చా రశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మనో అద్రుహాః ।

దేవీరుభవనసూవరీః । పుత్రవత్స్వాయ మే సుత ।

మహానామ్నీర్మహామానాః । మహాసో మహాసస్వః ।

దేవీః పరన్జనూవరీః । పుత్రవత్స్వాయ మే సుత ॥ ౨ ॥

అపాశ్చుష్ణిష్ఠిమపా రక్షః । అపాశ్చుష్ణిష్ఠిమపారఘమ్ ।

అపాఘ్రామప చావర్తిమ్ । అపదేవీరితో హిత ।

వజ్రం దేవీరజితాఽశ్చ । భువనం దేవసూవరీః ।

ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వముదీషత ।

శివానశ్చన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః ।

సుమృడికా సరస్వతీ । మా తే వ్యోమ సందృశి ॥ ౩ ॥

స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్ । అనుమానశ్చతుష్టయమ్ ।

ఏతైరాదిత్యమణ్డలమ్ । సర్వైరేవ విద్యాస్యతే ।

సూర్యో మరీచిమాదత్తే । సర్వస్మాద్భువనాదధి ।
 తస్యాః పాకవిశేషేణ । స్మృతం కాలవిశేషణమ్ ।
 నదీవ ప్రభవాత్కాచిత్ । అక్షయ్యాత్స్వస్థతే యథా ॥ ౪ ॥

తాన్నద్యోఽభినమాయన్తి । సోరుస్సతీ న నివర్తతే ఏవన్నానాసముత్థానాః ।
 కాలాస్సంవత్సరః శ్రితాః । అణుశశ్చ మహాశశ్చ ।
 సర్వే సమవయన్త్రితమ్ । సత్తైస్సర్వైస్సమావిష్టః ।
 ఊరుస్సన్న నివర్తతే అధిసంవత్సరం విద్యాత్ । తదేవ లక్షణే ॥ ౫ ॥

అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే ।
 సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ । నాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే ।
 పటరో విక్లిధః పిఙ్గః । ఏతద్వరుణలక్షణమ్ ।
 యత్రైతదుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్ర నీయతే ।
 ఏకః హి శిరో నానా ముఖే । కృత్స్నమ్ తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥

ఉభయతస్సప్తేన్ద్రియాణి । జల్పితం తేవ దిహ్యతే ।
 శుక్లకృష్ణే సంవత్సరస్య । దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః ।
 తస్యైషా భవతి । శుక్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్యత్ ।
 ఏషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి । విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః ।
 భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిరస్త్వితి । నాత్ర భువనమ్ । న పూషా ।
 న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్సర ఏవ ప్రయక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ ।
 ఏతద్వై సంవత్సరస్య ప్రియతమః రూపమ్ । యోఽస్య మహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి ।

ఇదం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥

సాకంజానాః సప్తథమాచురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋషయో దేవజా ఇతి ।
 తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే వికృతాని రూపశః
 కో ను మర్యా అమిథితః । సఖా సఖాయమబ్రవీత్ ।
 జహోకో అస్మ దీషతే । యస్త్రిత్యాజ సఖివిదః సఖాయామ్ ।
 న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీః శృణోత్యలకః శృణోతి ॥ ౮ ॥

న హి ప్రవేద సుకృతస్య పథామితి । ఋతుర్పతునా నుద్యమానః ।
 విననాదాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిశకా వల్గః ।
 శుకకృష్ణౌ చ షష్టికౌ । సారాగవస్త్వైరరదక్షః ।
 వసన్తో వసుభిస్సహ సంవత్సరస్య సవితుః ।

ప్రైషకృతృధమః స్పృతః | అమూనాదయతీత్యన్యాన్ || ౯ ||

అమూశ్చ పరిరక్షతః | ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే |
 యత్రైతదుపదృశ్యతే | ఏతదేవ విజానీయాత్ |
 ప్రమాణం కాలపర్యయే | విశేషణం తు వక్ష్యామః |
 ఋతూనాం తన్నిబోధత | శుక్లవాసా రుద్రగణః |
 గ్రీష్మేణాఽఽవర్తతే సహ | నిజహన్ పృథివీశ్చ సర్వామ్ || ౧౦ ||

జ్యోతిషాఽప్రతిభ్యేన సః | విశ్వరూపణి వాసాశ్చ సి |
 ఆదిత్యానాం నిబోధత | సంవత్సరీణం కర్మఫలమ్ |
 వర్షాభిర్దదతాశ్చ సహ | అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ |
 తద్మాఽఽపీత ఇవ దృశ్యతే | శీతేనావ్యథయన్నివ |
 రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే | హ్లాదయతే జ్వలతశ్చైవ |
 శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ | యా వై ప్రజా భ్రాశ్చన్తే |
 సంవత్సరాత్తా భ్రాశ్చన్తే | యాః ప్రతితిష్ఠన్తి |
 సంవత్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి | వర్షాభ్య ఇత్యర్థః || ౧౧ ||

అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ | విప్రసన్నే కనీకే |
 ఆక్ష్యేచాద్గణం నాన్తి | ఋభూణాం తన్నిబోధత |
 కనకాభాని వాసాశ్చ సి | అహతాని నిబోధత |
 అన్నమశ్నీత మృజ్ఞీత | అహం వో జీవనప్రదః |
 ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే | శరద్యత్రోపదృశ్యతే || ౧౨ ||

అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నన్త ఇవ | వాతవన్తో మరుద్గణాః |
 అముతో జేతుమిషుముఖామివ | సన్నద్ధాస్సహ దదృశే హ |
 అపథ్యనైర్వస్తివర్తైరివ | విశిఖాసః కపర్దినః |
 అక్రుద్ధస్య యోత్యమానస్య | క్రుద్ధస్యేవ లోహిణీ |
 హేమతశ్చక్షుషీ విద్యాత్ | అక్షయోః ఊపణోరివ || ౧౩ ||

దుర్భిక్షం దేవలోకేషు | మనూనాముదకం గృహే |
 ఏతా వాచః ప్రవదన్తిః | వైద్యుతో యాన్తి శైశిరీః |
 తా అగ్నిః పవమనా అన్వైక్షత | ఇహ జీవికామపరిపశ్యన్ |
 తస్యైషా భవతి | ఇహేహవస్స్వతపసః |
 మరుతస్సూర్యత్వచః | శర్మ సప్రథా ఆవృణే || ౧౪ ||

అతితామ్రాణి వాసాశ్చ సి | అష్టివజ్రశతఘ్ని చ |

విశ్వే దేవా విప్రహరన్తి | అగ్నిజిహ్వో అసశ్చత |
 నైవ దేవో న మర్త్యః | న రాజా వరుణో విభుః |
 నాగ్నిర్నైన్ద్రో న పవమానః | మాతృకృచ్ఛన విద్యతే |
 దివ్యవ్యైకా ధనురార్షిః | పృథివ్యామపరా శ్రితా || ౧౫ ||

తస్యన్ద్రో వమిరూపేణ | ధనుర్జ్యమభినధ్వయమ్ |
 తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్ | అభ్రవర్ణేషు చక్షతే |
 ఏతదేవ శంయోర్బార్హస్పత్యస్య | ఏతద్రుద్రస్య ధనుః |
 రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్షిః | శిర ఉత్పిపేష |
 స ప్రవర్గ్యోఽభవత్ | తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే |
 రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి | నైనః రుద్ర ఆరుకో భవతి | య ఏవం వేద || ౧౬ ||

అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ | శిశిరః ప్రదృశ్యతే |
 నైవ రూపం న వాసాః | న చక్షుః ప్రతిదృశ్యతే |
 అన్యోన్యం తు న హిః స్రాతః | సతస్తద్దేవలక్షణమ్ |
 లోహితోఽక్షి శారశీరిః | సూర్యస్యోదయనం ప్రతి |
 త్వం కరోషిన్యజ్ఞులికామ్ | త్వం కరోషి నిజానుకామ్ || ౧౭ ||

నిజానుకామేన్యజ్ఞులికా | అమీ వాచముపాసతామితి |
 తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే | మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ |
 బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి | య ఏవం వేద | స ఖలు సంవత్సర ఏతైస్సేనానీభిస్సహ |
 ఇన్ద్రాయ సర్వాన్కామానభివహతి | స ద్రప్సః | తస్యైషా భవతి || ౧౮ ||

అవద్రపో అః శుమతీమతిష్ఠత్ | ఇయానః కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః |
 ఆవర్తమిన్ద్రః శచ్యా ధమన్తమ్ | ఉప్పుహి తం నృమణామధద్రామితి |
 ఏతయైవేన్ద్రః సలావృక్యా సహ | అసురాన్ పరివృశ్చతి |
 పృథివ్యః శుమతీ | తామన్వవస్థితః సంవత్సరో దివం చ |
 నైవం విదుషాఽఽచార్యావ్రేవాసినో | అన్యోన్యస్మై ద్రుహ్యతామ్ | యో ద్రుహ్యతి |
 భ్రశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ | ఇత్యృతుమణ్ణలాని |
 సూర్యమణ్ణలాన్యాఖ్యాయికాః | అత ఊర్ధ్వః సనిర్వచనాః || ౧౯ ||

ఆరోగో బ్రాజః పటరః పతగ్గః | స్వర్ణరో జ్యోతిషిమాన్ విభాసః |
 తే అస్మై సర్వే దివమాతపన్తి | ఊర్జం దుహానా అనపస్పరన్త ఇతి |
 కశ్యపోఽష్టమః | స మహామేరుం న జహాతి |
 తస్యైషా భవతి | యత్యే శిల్పంకశ్యప రోచనావత్ |

ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను | యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ || ౨౦ ||

తస్మిన్ రాజానమధివిశ్రయేమమతి | తే ఆస్మై సర్వే కశ్యపాఙ్గ్య ఓత్తిర్లభన్తే |

తాన్త్వీమః కశ్యపాదధినిర్ధమతి | భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్ |

ప్రాణో జీవాన్ద్రియజీవాని | సప్త శిర్షణ్యాః ప్రాణాః |

సూర్యా ఇత్యాచార్యాః | అపశ్యమహమేతాన్త్సప్త సూర్యానితి |

పఞ్చకర్ణో వాత్స్యాయనః | సప్తకర్ణశ్చ ప్లాఙిః || ౨౧ ||

See a note in the end on adding t before sapta for apashyamahametAntsapta

ఆనుశ్రావిక ఏవ నౌ కశ్యప ఇతి | ఉభౌ వేదయితే |

న హి శేకుమివ మహామేరుం గన్తుమ్ | అపశ్యమహమేత్సూర్యమణ్డలం పరివర్తమానమ్

|

గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః | గచ్ఛన్త మహామేరుమ్ | ఏకం చాజహతమ్ |

భ్రాజవటరపతక్ణా నిహనే | తిష్ఠన్నాతపన్తి | తస్మాదిహ తప్త్రితపాః || ౨౨ ||

అముత్రేతరే | తస్మాదిహతప్త్రితపాః | తేషామేషా భవతి |

సప్త సూర్యా దివమనుప్రవిష్టాః | తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ |

తే ఆస్మై సర్వే ఘృతమాతపన్తి | ఊర్ణం దుహానా అనపస్సురన్త ఇతి |

సప్తర్షిజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః | తేషామేషా భవతి | సప్త దిశో నానాసూర్యాః || ౨౩

||

సప్త హోతార ఋత్విజః | దేవా ఆదిత్యా యే సప్త |

తేభిస్సోమాభీరక్షణ ఇతి | తదప్యాయ్నాయః |

దిగ్భ్రాజ ఋతూన్ కరోతి | ఏతయైవావృతా సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశంపాయనః |

తస్యైషా భవతి | యద్ధ్యావ ఇన్ద్ర తే శతశతం భూమిః |

ఉతస్యః | నత్వా వజ్రీన్ సహస్ర సూర్యాః || ౨౪ ||

అనునజాతమష్ట రోదసీ ఇతి | నానాల్లిజ్గత్వాదృతూనాం నానాసూర్యత్వమ్ |

ఆష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి | సూర్యమణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ |

తేషామేషా భవతి | చిత్రం దేవానాముదగాదసీకమ్ |

చక్రీమ్రతస్య వరుణస్యాగ్నే | ఆప్రా ద్యావాప్యథివీ అన్తరిక్షమ్ |

సూర్య ఆత్మా జగత్సస్థుషశ్చేతి || ౨౫ ||

కేవదమభ్రన్నివిశతే | క్షాయశ్చ సంవత్సరో మిథః |

క్షాహః క్వేయన్దేవ రాత్రీ | క్వ మాసా ఋతవః శ్రితాః |

అర్ధమాసా ముహూర్తాః | నిమేషాస్తుటిభిస్సహ |

కేవలమా ఆపో నివిశన్తే । యదీతో యాన్తి సమృతి ।
 కాలా అప్సునివిశన్తే । ఆపస్సూర్యే సమాహితాః ॥ ౨౬ ॥
 అభ్రాణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుత్సూర్యే సమాహితా ।
 అనవరే ఇమే భూమీ । ఇయం చాసౌ చ రోదసీ ।
 కింస్విదత్రాన్తరా భూతమ్ । యేనేమే విధృతే ఉభే ।
 విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి వత్సస్య వేదనా ।
 ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మనుషే దశస్యే ॥ ౨౭ ॥
 వ్యష్టభాన్ద్రోదసీ విష్టవేతే । దాధర్థ పృథివీమభితో మయాశ్చైః ।
 కిన్దద్విష్టోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ ।
 ఏకో యద్ధారయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే ।
 వాతాద్విష్టోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే ।
 త్రిపదాధారయద్దేవః । యద్విష్టోరేకముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥
 అగ్నయో వాయవశ్చైవ । ఏతదస్య పరాయణమ్ ।
 పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్ । ఆవమం మధ్యమఞ్చతుమ్ ।
 లోక్ష్ట పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృచ్ఛామి సమృతి ।
 అముమాహుః పరం మృత్యుమ్ । పవమానం తు మధ్యమమ్ ।
 అగ్నిరేవావమో మృత్యుః । చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే ॥ ౨౯ ॥
 అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్ । పాపాస్సంయన్తి సర్వదా ।
 ఆభోగాస్తేవ సంయన్తి । యత్ర పుణ్యకృతో జనాః ।
 తతో మధ్యమమాయన్తి । చతుమగ్నిం చ సమృతి ।
 పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః । యత్ర యాతయతే యమః ।
 త్వన్నస్తద్భ్రూహ్మన్ ప్రబ్రూహి । యది వేత్థాసతో గృహన్ ॥ ౩౦ ॥
 కశ్యపాదుదితాస్సూర్యాః । పాపాన్నిర్లున్తి సర్వదా ।
 రోదస్యోన్తరేశేషు । తత్ర న్యస్యన్తే వాసవైః ।
 తేశరీరాః ప్రపద్యన్తే । యథాపుణ్యస్య కర్మణః ।
 అపాణ్యపాదకేశాసః । తత్ర తేయోనిజా జనాః ।
 మృత్వా పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే । అద్యమానాస్స్వకర్మభిః ॥ ౩౧ ॥
 ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ । తతః పూయన్తే వాసవైః అపైతం మృత్యుం జయతి ।
 య ఏవం వేద । స ఖలైవం విద్భ్రూహ్మణః । దీర్ఘత్తమో భవతి ।
 కశ్యపస్యాతిఫిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధగమనః । తస్యైషా భవతి ।

ఆయస్మిన్మస్త వాసవాః । రోహంతి పూర్వార్వా రుహః ॥ 32 ॥

ఋషిర్ హ దీర్ఘశ్చుత్తమః । ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథీరితి ।
కశ్యపః పశ్యకో భవతి । యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌజ్ఞాప్యత్ ।
అథాగ్నోర్ఘృపురుషస్య । తస్యైషా భవతి ।
అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ । విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ ।
యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః । భూయిష్ఠన్తే నమ ఉక్తిం విధేమేతి ॥ 33 ॥

అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ । సహోజా అజిరాప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ ।
పజ్జీరాధాశ్చ సప్తమః వినర్పేవాఽష్టమోఽగ్నినామ్ ।
ఏతేఽష్టౌ వసవః ఊతా ఇతి । యథర్షేవాగ్నోరర్చిర్వర్ణవశేషాః ।
సీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి । అథ వాయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య ।
ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ 34 ॥

యాశ్చ వాసుకివైద్యుతాః । రజతాః పరుషాః శ్యామాః । కపిలా అతిలోహితాః ।
ఊర్ధ్వా అవపతంతాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । నైనం వైద్యుతో హినస్తి ।
య ఏవం వేద । స హోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః ।
విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి । న త్వకామహన్తి ॥ 35 ॥

య ఏవం వేద । అథ గన్ధర్వగణాః । స్వానభ్రాట్ ।
అజ్ఞారిర్భ్రాహ్మారిః । హస్తస్సుహస్తః । కృశానుర్విశ్వావసుః ।
మూర్ధన్యాస్థూర్ణ్యవరాఽః । కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః ।
దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయశ్చ దేవా గరగిరః ॥ 36 ॥

నైనం గిరో హినస్తి । య ఏవం వేద ।
గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ ।
అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి ।
వాచో విశేషణమ్ । అథ నిగదవ్యాఖ్యాతాః ।
తాననుక్రమిష్యామః । వరాహవస్స్వతపసః ॥ 37 ॥

విద్యున్మహసో ధూపయః । శ్వాపయో గృహమేధాశ్చేత్యేతే ।
యే చేమేఽశిమివిద్విషః । పర్జన్యాస్సస్త పృథివీమభివర్షన్తి ।
వృష్టిభిరితి । ఏతయైవ విభక్తివిపరీతాః । సప్తభిర్వా తైరుదీరితాః ।
అమూన్లోకానభివర్షన్తి । తేశామేషా భవతి । సమానమేతదుదకమ్ ॥ 38 ॥
ఉచ్చైత్యవచాహభిః । భూమిం పర్జన్యా జిన్వన్తి । దివం జిన్వన్త్యగ్నయ ఇతి ।

యదక్షరం భూతకృతమ్ | విశ్వే దేవా ఉపాసతే | మహర్షిమస్య గోప్తారమ్ |
 జమదగ్నిమకుర్వత | జమదగ్నిరాప్యాయతే |
 ఛన్దోభిశ్చతురుత్తరైః | రాజ్ఞస్సోమస్య తృప్తాసః || ౩౯ ||

బ్రహ్మణా వీర్యావతా | శివా నః ప్రదిశో దిశః |
 తచ్చం యోరావృణీమహే | గాతుం యజ్ఞాయ | గాతుం యజ్ఞపతయే |
 దైవీస్వస్తిరస్తు నః | స్వస్తిర్మానుషేభ్యః | ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ |
 శన్నో అస్తు ద్విపదే | శం చతుష్పదే |
 సోమపా (౩) అసోమపా (౩) ఇతి నిగదవ్యాఖ్యాతాః || ౪౦ ||

సహస్రవృదియం భూమిః | పరం వ్యోమ సహస్రవృత్ | అశ్వినా భుజ్జ్వానాసత్యా |
 విశ్వస్య జగతస్పతీ | జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ | మిథునంతా అతుర్యథుః |
 పుత్రో బృహస్పతీ రుద్రః | సరమా ఇతి స్త్రీపుమమ్ |
 శుక్రన్ వామన్యద్యజం వామన్యత్ | విషురూపే అహానీ ద్యౌరివ స్థః || ౪౧ ||

విశ్వా హి మాయా అవథః స్వధావన్తా |
 భద్రా వాం పూషణావిహరాతిరస్తు వాసాత్యా చిత్రా జగతో నిధానా |
 ద్యౌవాభూమీ చరథః సఽ సఖాయౌ | తావశ్వినా రాసభాశ్వా హవం మే |
 శుభస్పతీ ఆగతఽ సూర్యయా సహ | త్యుగ్రోహ భుజ్జ్వామశ్వినోదమేఘే |
 రయిన్న కశ్చిన్మమృవాం (౨) అవాహః | తమూహధుర్నాభిరాత్మన్వతీభిః |
 అన్తరిక్షప్రృడ్భిరపోదకాభిః || ౪౨ ||

శిస్యః క్షవస్త్రిహాతివ్రజద్భిః | నాసత్యా భుజ్జ్వామూహథుః పతక్లేః |
 సముద్రస్య ధన్వన్నార్ద్రస్య పారే | త్రిభీరథైశ్చతపద్భిః షడక్షైః |
 సవితారం వితన్వన్తమ్ | అనుబధ్నాతి శాంబరః | ఆపపూర్షంబరక్షైవ |
 సవితారేపసోఽభవత్ | తస్యఽ సుతృప్తం విదిత్వైవ | బహుసోమ గిరం వశీ || ౪౩ ||

అన్వేతి తుగ్రో వక్రీయాన్తమ్ | ఆయసూయాన్తోమతృపుసు | స సక్ష్మామస్తమోద్యోఽత్యోతః
 |

వాచో గాః పిపాతి తత్ | స తద్గోభిస్తాంఽత్యేత్యనేః | రక్షసానన్వితాశ్చ యే |
 అన్వేతి పరివృత్యాఽస్తః | ఏవమేతౌస్థో అశ్వినా |
 తే ఏతే ద్యుఃపుథివ్యోః | అహరహర్గర్భన్దధాథే || ౪౪ ||

తయోరేతౌ వత్సావహోరాత్రే | పృథివ్యా అహః | దివో రాత్రిః |
 తా అవిస్మృతౌ | దమ్పతీ ఏవ భవతః | తయోరేతౌ వత్సా |
 అగ్నిశాచదిత్యశ్చ | రాత్రేర్వతస్యః | శ్వేత ఆదిత్యః | అహోఽగ్నిః || ౪౫ ||

తాస్మై ఆరుణః । తా అవిస్మృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
 తయోరేతౌ వత్సౌ । వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ । అగ్నేర్వృత్రః । వైద్యుత ఆదిత్యస్య ।
 తా అవిస్మృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । తయోరేతౌ వత్సౌ ॥ ౪౬ ॥

ఉష్మా చ నీహారశ్చ । వృత్రస్యోష్మా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
 తౌ తావేవ ప్రతిపద్యతే । నేయః రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి ।
 తస్యా వా ఏతదుల్బణమ్ । యద్రాత్రౌ రశ్మయః ।
 యథా గోర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్ । ఏవమేతస్యా ఉల్బణమ్ ।
 ప్రజయిష్టుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి ।
 య ఏవం వేద । ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి ।
 ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః । అథ పవిత్రాఙ్గిరసః ॥ ౪౭ ॥

పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే । పితైషాం ప్రతోన్నీ అభిరక్షతి వ్రతమ్ ।
 మహస్సముద్రం వరుణస్త్రిరోదధే । ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్ ।
 పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే । ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతః ।
 అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే । శతృతాస ఇద్వహన్తస్సత్యమాశత ।
 బ్రహ్మ దేవానామ్ । అసతస్సద్యే తతక్షుః ॥ ౪౮ ॥

ఋశయస్సప్రాత్రిశ్చ యత్ । సర్వేఽత్రయో అగన్త్యశ్చ ।
 నక్షత్రైశ్శక్రాతోఽవసన్ । అథ సవితుః శ్యావాశ్వస్యాఽవర్తికామస్య ।
 అమీ య ఋషా నిహితాస ఉచ్ఛా । నక్తం దదృశ్రే కుహాచిద్దివేయః ।
 అదభ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని । విచాకశచ్ఛన్ద్రమా నక్షత్రమేతి ।
 తతస్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ౪౯ ॥

ధియో యో నః ప్రవోదయాత్ । తతస్సవితుర్వృణీమహే ।
 వయన్దేవస్య భోజనమ్ । శ్రేష్ఠః సర్వధాతమమ్ ।
 తురం భగస్య ధీమహి । అపాగూహత సవితా తృభీన్ ।
 సర్వాదివో అన్ధసః । నక్తన్తాన్యభవన్తృశే ।
 అన్యస్థాన్న సంభవిష్యామః । నామ నామైవ నామ మే ॥ ౫౦ ॥

నపుః సకం పుమాః స్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽన్యథ జగ్గమః ।
 యజేఽయక్షి యష్టాహే చ । మయా భూతాన్యయక్షత ।
 పశవో మమ భూతాని । అనూబన్ధ్యోఽన్యహం విభుః ।
 స్త్రీయస్సతీః । తా ఉమే పుః స ఆహుః ।

పశ్యదక్షణాన్నవిచేతదన్ధః । కవిర్యః పుత్రస్య ఇమా చికేత ॥ ౫౧ ॥

యస్తా విజానాథస్వితః పితాసత్ । అన్ధో మణిమవిన్దత్ ।
 తమనన్జులిరావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ।
 తమజిహ్వో అసశ్చత । ఊర్ధ్వమూలమవాచ్ఛాఖమ్ ।
 వృక్షం యో వేద సమ్ప్రతి । న స జాతు జనః శ్రద్ధధ్యాత్ ।
 మృత్యుర్మా మారయాదిః । హసితః రుదితక్షీతమ్ ॥ ౫౨ ॥

వీణాపణవలాసితమ్ । మృతజ్ఞోవం చ యత్కించిత్
 అక్లాన స్నేవ విద్ధి తత్ । అతృష్యః స్తృష్యధ్యాయత్ ।
 అస్మాజ్జాతా మే మిథూ చరన్న్ । పుత్రో నిర్వుత్యా వైదేహః ।
 అచేతా యశ్చ చేతనః । స తం మణిమవిన్దత్ ।
 సోఽనన్జులిరావయత్ । సోఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥ ౫౩ ॥

సోఽజిహ్వో అసశ్చత । వైతమృశిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ ।
 యది ప్రవిశేత్ । మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ ।
 తథ్నమ్భవస్యం వ్రతమ్ । ఆతమగ్నై రథస్త్రిష్ఠ ।
 ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ । ఏకచక్రమేకధురమ్ ।
 వాతద్రాజిగతిం విభో । న రిష్యతి న వ్యథతే ॥ ౫౪ ॥

నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి । యచ్ఛ్చైతాన్రోహితాః శ్చాగ్నైః ।
 రథే యుక్తాఽఽధిష్ఠతి । ఏకయా చ దశభిశ్చ స్వభూతే ।
 ద్వాభ్యామిష్టయే విశత్యా చ । తిస్సుభిశ్చ వహసే త్రిశతా చ ।
 నియుద్భిర్వాయవిహితా విముఞ్చ ॥ ౫౫ ॥

ఆతనుష్య ప్రతనుష్య । ఉద్ధమాఽఽధమ సన్దమ ।
 ఆదిత్యే చన్ద్రవర్ణానామ్ । గర్భమాధేహి యః పుమాన్ ।
 ఇతస్సీక్తః సూర్యగతమ్ । చన్ద్రమనే రసన్కృధి ।
 వారాదజ్జనయాగ్రేఽగ్నిమ్ । య ఏకో రుద్ర ఉచ్యతే ।
 అసన్ఖ్యాతాస్సహస్రాణి । స్మర్యతే న చ దృశ్యతే ॥ ౫౬ ॥

ఏవమేతన్నిబోధత । ఆమన్తైరిన్ద్ర హరిభిః ।
 యాహి మయూరరోమభిః । మా త్వా కేచిన్నియేమురిన్న పాశినః ।
 దధన్వేవ తా ఇహి । మా మన్తైరిన్ద్ర హరిభిః ।
 యామి మయూరరోమభిః । మా మా కేచిన్నియేమురిన్న పాశినః ।

నిధన్వేవ తాం (౨) ఇమి । అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ ॥ ౫౭ ॥

నిఘ్నైర్నిరసమాయుతైః । కాలైర్లరిత్వమాపవైః ।
 ఇన్ద్రాయాహి సహస్రయుక్ । అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః ।
 వాయుశ్శ్వేతసిక్కుకః । సంవథ్సరో విఘావరైః ।
 నిత్యస్తేఽనుచరాస్తవ । సుబ్రహ్మణ్యోఽఽ సుబ్రహ్మణ్యోఽఽ సుబ్రహ్మణ్యోమ్ ।
 ఇన్ద్రాగచ్ఛ హరివ ఆగచ్ఛ మేధాతిథేః । మేష వృషణశ్వస్య మేనే ॥ ౫౮ ॥

గౌరావస్కన్ధిన్నహల్యామై జార । కౌశికబ్రహ్మణ గౌతమబ్రువాణ ।
 ఆరుణాశ్వ ఇహాగతాః । వసవః పృథివిక్షితః ।
 అష్టాదిగ్వససోఽగ్నయః । అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చేత్యేతే ।
 తన్మాశ్వాస్తాస్త్రరథాః । తాస్త్రవర్ణాస్తథాఽసితాః ।
 దణ్ణహస్తాః ఖ్యాదగర్గతః । ఇతో రుద్రాః పరాఙ్గతాః ॥ ౫౯ ॥

ఉక్తఽస్థానం ప్రమాణఞ్చ పుర ఇత । బృహస్పతిశ్చ సవితా చ ।
 విశ్వరూపైరిహాగతామ్ । రథోనోదకవర్తనా ।
 అప్పుషా ఇతి తద్ద్యయోః । ఉక్తో వేషో వాసాఽసి చ ।
 కాలావయవానామితః ప్రతీజ్యా । వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః ।
 కోఽన్తరిక్షే శ్శ్చక్చిరోతీతి । వసిష్ఠో రాహిణో మీమాఽసాఞ్చక్రే ।
 తస్యైషా భవతి । వాశ్రేవ విద్యుదితి ।
 బ్రహ్మణ ఉదరణమసి । బ్రహ్మంఅణ ఉదీరణమసి ।
 బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణ ఉపస్తరణమసి ॥ ౬౦ ॥

[అపక్రామత గర్భిణ్యః]

అష్టయోసీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమిమాం మహీమ్ ।
 ఆహం వేద న మే మృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ ।
 అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్ । అష్టపదిదమన్తరిక్షమ్ ।
 ఆహం వేద న మే మృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ ।
 అష్టయోసీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమమూన్ధివమ్ ॥ ౬౧ ॥
 ఆహం వేద న మే మృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ ।
 సుత్రామాణాం మహీమూషు । అదితిర్ద్యౌర్దితిరన్తరిక్షమ్ ।
 అదితిర్మాతా స పితా స పుత్రః । విశ్వే దేవా అదితిః పఞ్చాజనాః ।
 అదితిర్జాతమదితిజనిత్వమ్ । అష్టా పుత్రాసో అదితేః ।
 యే జాతాస్తన్వః పరి । దేవం (౨) ఉపప్రైత్సప్తభిః ॥ ౬౨ ॥

పరా మార్తాణ్ణమాస్యత్ | సప్తభిః పుత్రైరదితిః |
 ఉపప్రైత్సూర్వ్యం యుగమ్ | ప్రజాయై మృత్యవే తత్ |
 పరా మార్తాణ్ణమాభరదితి | తాననుక్రమిష్యామః |
 మిత్రశ్చ వరుణశ్చ | ధాతా చార్యమా చ |
 అశశ్చ భగశ్చ | ఇన్ద్రశ్చ వివస్వాశ్చేత్యేతే |
 హిరణ్య గర్భో హాశశ్శుచిషత్ |
 బ్రహ్మజజ్ఞానం తదిత్పదమితి గర్భ ప్రాజాపత్యః |
 అథ పురుషః సప్త పురుషః || ౬౩ ||

[యథాస్థానం గర్భిణ్యః]

యోఽసౌ తపన్నదేతి | స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయోదేతి |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణానాదాయోదగః |
 అసౌ యోఽస్తమేతి | స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయోఽస్తమేతి |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణానాదాయోఽస్తజ్ఞాః |
 అసౌ య ఆపూర్యతి | స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరాపూర్యతి || ౬౪ ||
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరాపూరిష్ఠాః |
 అసౌ యోఽపక్షీయతి | స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపక్షీయతి |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపక్షేష్ఠాః |
 అమూని నక్షత్రాణి | సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపప్రసృపత మోత్సృపత || ౬౫ ||
 ఇమే మాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ | సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపప్రసృపత మోత్సృపత |
 ఇమ ఋతవః | సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపప్రసృపత మోత్సృపత |
 అయశ్చ సంవత్సరః | సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతి చోత్సర్పతి చ || ౬౬ ||
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపప్రసృప మోత్సృప |
 ఇదమహః | సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతి చోత్సర్పతి చ |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపప్రసృప మోత్సృప |
 ఇయశ్చ రాత్రిః | సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతి చోత్సర్పతి చ |
 మా మే ప్రజయా మా పశూనామ్ | మా మమ ప్రాణైరపప్రసృప మోత్సృప |
 ఓం భూర్భువస్స్వః | ఏతద్దోష్వి మిథునం మా నో మిథునశ్చ రీఢ్యమ్ || ౬౭ ||

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య ।
 వసూనామాదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 రుద్రాణామాదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఆదిత్యానామాదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 సతాఽసత్యానామ్ । ఆదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్ । వాతవతాం మరుతామ్ ।
 ఆదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఋభూణామాదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 విశ్వేషాన్దేవానామ్ । ఆదిత్యానఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 సంవత్సరస్య సవితుః । ఆదిత్యస్య స్వతేజసా భాని ।
 ఓం భూర్భువస్స్వః । రశ్మయో వో మిథునం మా నో మిథునఽరీఢ్వమ్ ॥ ౬౮ ॥
 ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । బ్రాజస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 పటరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । పతఙ్గస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 స్వర్ణరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । జ్యోతిషీమతస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 విభాసస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఓం భూర్భువస్స్వః । ఆపో వో మిథునం మా నో మిథునఽరీఢ్వమ్ ॥ ౬౯ ॥
 అథ వయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య ।
 ప్రభ్రాజమానానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వ్యవదాతానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వాసుకవైద్యుతానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 రజతానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 పరుషాణాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 శ్యామానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 కపిలీనాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అతిలోహితానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఊర్ధ్వనాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ॥ ౭౦ ॥
 అవతంతానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వైద్యుతానాఽ రుద్రాణాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ప్రభ్రాజమానీనాఽ రుద్రాణీనాఽస్థానే స్వతేజసా భాని ।

వ్యవదాతీనాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వాసుకివైద్యుతీనాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 రజతానాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 పరుషాణాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 శ్యామానాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 కపిలానాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అతివోహితీనాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఊర్ధ్వనాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అవతస్తీనాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వైద్యుతీనాఁ రుద్రాణీనాఁ స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఓం భూర్భువస్స్వః । రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునఁ రీఢ్యమ్ ॥ ౭౧ ॥

అథాగ్నేరష్టపురుషస్య ।
 అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 వైశ్వానరస్యాఽపరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 పఙ్క్తిరాధసౌదర్గిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
 ఓం భూర్భువస్స్వః । రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునఁ రీఢ్యమ్ ॥ ౭౨ ॥

దక్షిణపూర్వస్యాన్దిశి విసర్పి నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।
 దక్షిణాపరస్యాం దిశ్యవిసర్పి నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।
 ఉత్తరపూర్వస్యాన్దిశి విషాదీ నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।
 ఉత్తరపరస్యాన్దిశ్యవిషాదీ నరకః । తస్మాన్నః పరిపాహి ।
 ఆ యస్మిన్నస్త్ర వాసవా ఇన్ద్రియాణి శతక్రతవిత్యేతే ॥ ౭౩ ॥

ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్ ।
 మనోజవసో వః పితృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్ ।
 ప్రచేతా వో రుద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్ ।

విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యరుత్తరత ఉపదధతామ్ ।
 త్వష్టా వో రూపైరుపరిష్టాదుపదధతామ్ ।
 సంజ్ఞానం వః పశ్చాదితి । ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్ ।
 వాయురన్తరిక్షే । సూర్యో దివి । చన్ద్రమా దిక్షు ।
 నక్షత్రాణి స్వలోకే । ఏవా హ్యేవ । ఏవా హ్యగ్నే ।
 ఏవా హి వాయో । ఏవా హీన్ద్ర । ఏవా హి పూషన్ । ఏవా హి దేవాః ॥ ౭౪ ॥

ఆపమాపామపస్సర్వాః । అస్మాదస్మాదితోఽముతః
 అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సజ్జుస్కర్ధియా ।
 వాయ్వస్వా రశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మనో అద్రుహః ।
 దేవీర్బుభవనసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత ।
 మహానామ్నీర్మహామానాః । మహసో మహసస్స్వః ॥ ౭౫ ॥

దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత ।
 అపాఽశ్శుష్ణిష్ణిమపా రక్షః । అపాఽఽశ్శుష్ణిష్ణిమపారఘమ్ ।
 అపాస్పూమపచాఽవర్తిమ్ । అపదేవీరితో హిత ।
 వజ్రనేవీరజితాః శ్చ । భువనన్దేవసూవరీః ।
 ఆదిత్యానదిత్తినేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వముదీషత ॥ ౭౬ ॥

భద్రం కర్షేభిః శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
 స్థిరైరక్షైస్తుష్టువాః సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
 స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।
 స్వస్తి నస్తార్క్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ।
 కేతవో ఆరుణాసశ్చ । ఋషయో వాతరశనాః ।
 ప్రతిష్ఠాః శతధా హి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ ।
 శివా నశ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః ।
 సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సన్దృశి ॥ ౭౭ ॥

యోఽపాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి ।
 చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి ।
 య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
 ఆయతనవాన్ భవతి । అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్ ।
 ఆయతనవాన్ భవతి । యోఽగ్నేరాయతనం వేద ॥ ౭౮ ॥

ఆయతనవాన్ భవతి । ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్ ।

ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద |
 యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 వాయుర్వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 యో వాయోరాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి || ౭౯ ||
 ఆపో వై వాయోరాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | అసౌ వై తపన్నపామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వా అముష్య తపత ఆయతనమ్ || ౮౦ ||
 ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద |
 యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి || ౮౧ ||
 య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | యో నక్షత్రాణామాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వై నక్షత్రాణామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద || ౮౨ ||
 యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి
 పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 యః పర్జన్యస్యాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
 ఆపో వై పర్జన్యస్యోఽయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
 య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద || ౮౩ ||
 ఆయతనవాన్ భవతి | సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద |
 ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ |
 ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద |
 యోఽప్పు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద | ప్రత్యేవ తిష్ఠతి || ౮౪ ||
 ఇమే వై లోకా అప్పు ప్రతిష్ఠితాః | తదేషాఽభ్యనూక్తా |

అపాఁరసముదయఁసన్న । సూర్యే శుక్రఁసమాభృతమ్ ।
 అపాఁరసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి ।
 ఇమ వై లోకా అపాఁరసః । తేఽముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః ।
 జానుదఘ్నిముత్తరవేదీఙ్ఘాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్ ॥ ౮౫ ॥

పుష్కరపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సఁస్తీర్య । తస్మిన్విహాయసే ।
 అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ।
 కస్మాత్ప్రణీతేఽయమగ్నిశ్చియతే । సాప్రణీతేఽయమపు హ్యాయశ్చియతే ।
 అసౌ భువనేప్యనాహితాగ్నిరేతాః । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి ।
 అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ॥ ౮౬ ॥

అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి ।
 ఏతద్ధ స్మ వా ఆహుశ్శణ్డిలాః । కమగ్నిశ్చియతే ।
 సత్రియమగ్నిశ్చిన్వాసః । సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ ।
 కమగ్నిశ్చియతే । సావిత్రమగ్నిశ్చిన్వాసః ।
 అముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిశ్చియతే ॥ ౮౭ ॥

నాచికేతమగ్నిశ్చిన్వాసః ।
 ప్రాణాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిశ్చియతే । చాతుహోత్రియమగ్నిశ్చిన్వాసః ।
 బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిశ్చియతే । వైశ్వస్రజమగ్నిశ్చిన్వాసః ।
 శరీరం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిశ్చియతే । ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిశ్చిన్వాసః ॥ ౮౮ ॥

ఇమాన్ లోకాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిశ్చియతే । ఇమమారుణకేతుకమగ్నిశ్చిన్వాసః ।
 య ఏవాసౌ । ఇతశ్చాఽముతశ్చాఽవ్యతీపతీ । తమితి ।
 యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద । మిథునవాన్భవతి ।
 ఆపో వా అగ్నేర్మిథూయాః । మిథునవాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౮౯ ॥

ఆపో వా ఇదమాసస్తలిలమేవ । స ప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే సమభవత్ ।
 తస్మాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత । ఇదఁసృజేయమితి ।
 తస్మాద్ద్యతురుషో మసభిగచ్ఛతి । తద్వాచా వదతి ।
 తత్కర్మణా కరోతి । తదేషాఽభ్యనూక్తా ।
 కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ ॥ ౯౦ ॥

సతో బన్ధమసతి నిరవిన్దన్న । హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి ।
 ఉపైనస్తదుపసమతి । యత్కామో భవతి । య ఏవం వేద ।
 స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్యా । శరీరమధూనుత । తస్య యన్మాఁసమాసీత్ ।

తతోఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్న్ ॥ ౯౧ ॥

యే నఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః ।
యో రసః । సోఽపామ్ । అన్తరతః కూర్మం భూతః సర్పన్తమ్ ।
తమబ్రవీత్ । మమ వైత్వజ్ఞాః సా । సమభూత్ ॥ ౯౨ ॥

నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసనితి ।
తత్పురుషస్య పురుషత్వమ్ । స సహస్రశ్చిర్తా పురుషః ।
సహస్ర్యాక్షస్సహస్రపాత్ । భూతోద్వదతిష్ఠత్ ।
తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వః సమభూః ।
త్వమిదం పూర్వః కురుష్వేతి । స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥

అఙ్గులినా పురస్తాదుపాదధాత్ । ఏవాహ్యేవేతి ।
తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ ।
అథాఽరుణః । కేతుర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ ।
ఏవాహ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ ।
సా దక్షిణా దిక్ । అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపదధాత్ ।
ఏవాహి వాయో ఇతి ॥ ౯౪ ॥

తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ ।
అథారుణః కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవాహిన్ద్రేతి ।
తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ । సోదీచీ దిక్ ।
అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవాహి పూషన్నితి ।
తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయన్దిక్ ॥ ౯౫ ॥

అథారుణః కేతురుపరిష్ఠాదుపాదధాత్ । ఏవాహి దేవా హతి ।
తతో దేవమనుష్యాః పితరః । గన్ధర్వాస్సరసశోద్వదతిష్ఠన్న్ ।
సోర్ధ్వా దిక్ । యా విప్రుషో విపరాపతన్న్ ।
తాభ్యోఽనురా రక్షాః సి పిశాచాశోద్వదతిష్ఠన్న్ । తస్మాత్తే పరాభవన్న్ ।
విప్రుడ్యోః హి తే సమభవన్న్ । తదేషాభ్యనూక్తా ॥ ౯౬ ॥

ఆపో హ యద్బృహతీర్గర్మమాయన్న్ । దక్షన్దధానా జనయన్తీస్స్వయంభుమ్ ।
తత ఇమేధ్యస్సృజ్యన్త సర్గాః । అద్యోః వా ఇదః సమభూత్ ।
తస్మాదిదః సర్వం బ్రహ్మ స్వయంభివతి ।
తస్మాదిదః సర్వః శిథిలమివాఽధ్రువమివాభవత్ ।
ప్రజాపతిర్వావ తత్ । ఆత్మనాత్మానం విధాయ ।

తదేవానుప్రావిశత్ | తదేషాభ్యనూక్తా || ౯౭ ||

విధాయ లోకాన్ విధాయ భూతాని | విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ |
ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య | ఆత్మనాత్మానమభి సంవివేశేతి |
సర్వమేవేదమాప్త్యా | సర్వమవరుద్ధ్య |
తదేవానుప్రవిశతి | య ఏవం వేద || ౯౮ ||

చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్లాతి | చత్వారి వా అపాః రూపాణి |
మేధో విద్యుత్ | స్తనయిత్నుర్వృష్టిః | తాన్యేవావరుద్ధే |
ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్లాతి | తాః పురస్తాదుపదధాతి |
ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః | ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరుద్ధే |
తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః || ౯౯ ||

కూప్యా గృహ్లాతి | తా దక్షిణత ఉపదధాతి |
ఏతా వై తేజస్వినిరాపః | తేజ ఏవ వాస్య దక్షిణతో దధాతి |
తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః | స్థావరా గృహ్లాతి |
తాః పశ్చాదుపదధాతి | ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః |
పశ్చాదేవ ప్రతిష్ఠిష్ఠతి | వహస్తీర్గృహ్లాతి || ౧౦౦ ||

తా ఉత్తరత ఉపదధాతి |
ఓజసా వా ఏతా వహస్తీరివోద్గతీరివ ఆకూజతీరివ ధావస్తీః |
ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి | తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః |
సంభార్యా గృహ్లాతి | తా మధ్య ఉపదధాతి |
ఇయం వై సంభార్యాః | అస్యామేవ ప్రతిష్ఠిష్ఠతి |
పల్వల్యా గృహ్లాతి | తా ఉపరిష్ఠాదుపాదధాతి || ౧౦౧ ||

అసౌ వై పల్వయాః | అముష్యామేవ ప్రతిష్ఠిష్ఠతి |
దిక్షూపదధాతి | దిక్షు వా ఆపః |
అన్నం వా ఆపః | అదోభ్యో చా అన్నజ్ఞాయతే |
యదేవదోభ్యోఽన్నజ్ఞాయతే | తదవరుద్ధే |
తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనాఋషయోఽచిన్వన్ |
తస్మాద్దారుణకేతుకః || ౧౦౨ ||

తదేషాభ్యనూక్తా | కేతవో అరుణాసశ్చ |
ఋషయో వాతరశనాః | ప్రతిష్ఠాః శతధాహి |
సమాహితాసో సహస్రధాయసమితి | శతశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతిష్ఠిష్ఠతి |

య ఏతమగ్నిఞ్చనుతే య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౦౩ ॥

జానుదఘ్నిముత్తరవేదీజ్ఞాత్వా | అపాం పూరయతి |
 ఆపః సర్వత్వాయ | పుష్కరపర్ణః రుక్మం పురుషమిత్సుపదధాతి |
 తపో వై పుష్కరపర్ణమ్ | సత్యః రుక్మః | అమృతం పురుషః |
 ఏతావద్వా వాస్తి | యావదేతత్ | యావదేవాస్తి ॥ ౧౦౪ ॥

తదవరుణే | కూర్మముపదధాతి |
 అపామేవ మేధమవరుణే | అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై |
 ఆపమాపామపస్సర్వాః | అస్మాదస్మాదితోఽముతః |
 అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ | సహసఞ్చస్కరర్థియా ఇతి |
 వాయుశ్చా రశ్మిపతయః | లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ ॥ ౧౦౫ ॥

యాస్తిస్యః పరమజాః | ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిరేవాహ్యేవేతి |
 పఞ్చచితయ ఉపదధాతి | పాక్ష్యేఽగ్నిః |
 యావనేవాగ్నిః | తఞ్చనుతే |

లోకంపృణయా ద్వితీయాముపదధాతి | పఞ్చ పదా వై విరాట్ |
 తస్యా వా ఇయం పాదః | అత్సరిక్షం పాదః | ద్యౌః పాదః |
 దిశః పాదః | పరోరజాః పాదః | విరాజ్యేవ ప్రతితిష్ఠతి |
 య ఏతమగ్నిఞ్చనుతే | య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౦౬ ॥

అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ | తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి |
 అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః | పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు |
 అథో ఆహుః | సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి |
 అథ హస్మాహారుణస్వాయంభువః | సావిత్రః సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషక్ణం మన్యామహే |
 నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి | కమగ్నిఞ్చనుతే ॥ ౧౦౭ ॥

సత్రియమగ్నిఞ్చవానః | కమగ్నిఞ్చనుతే |
 సావిత్రమగ్నిఞ్చవానః | కమగ్నిఞ్చనుతే |
 నాచికేతమగ్నిఞ్చవానః | కమగ్నిఞ్చనుతే |
 చాతుర్హోత్రియమగ్నిఞ్చవానః | కమగ్నిఞ్చనుతే |
 వైశ్వస్యజమగ్నిఞ్చవానః | కమగ్నిఞ్చనుతే ॥ ౧౦౮ ॥
 ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిఞ్చవానః | కమగ్నిఞ్చనుతే |
 ఇమమారుణకేతుకమగ్నిఞ్చవాన ఇతి | వృషా వా అగ్నిః |
 వృషాణో సః స్ఫాలయేత్ | హన్యేతాస్య యజ్ఞః |

తస్మాన్నానుషజ్యః । సోత్తరవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత ।
ఉత్తరవేద్యాః హ్యగ్నిశ్చియతే । ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥ ౧౦౯ ॥

ప్రాజాపత్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః ।
ప్రజావాన్ భవతి । య ఏవం వేద ।
పశుకామశ్చిన్వీత । సంజ్ఞానం వా ఏతత్ పశూనామ్ ।
యదాపః పూనామేవ సంజ్ఞానేఽగ్నిశ్చినుతే ।
పుమాన్ భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౧౦ ॥

వృష్టికామశ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః ।
పర్జన్యో వర్షుకో భవతి । య ఏవం వేద ।
ఆమయావీ చిన్వీత । ఆపో వై భేషజమ్ ।
భేషజమేవాస్మై కరోతి । సర్వమాయురేతి ।
అభిచరశ్చిన్వీత । వజ్రో వై ఆపః ॥ ౧౧౧ ॥

వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతిస్తృణుత ఏనమ్ ।
తేజస్కామో యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామస్వర్గకామశ్చిన్వీత ।
ఏతావద్వా వాస్తి । యావదేతత్ ।
యావదేవాస్తి । తదవరున్దే ।
తస్యైతద్ వ్రతమ్ । వర్షతిస ధావేత్ ॥ ౧౧౨ ॥

అమృతం వా ఆపః । అమృతస్యానన్తరిత్యై ।
నాపు మూత్రపురీషజ్కుర్యాత్ । న నిష్ఠివేత్ ।
న వివసనస్నాయాత్ । గుహ్యో వా ఏషోఽగ్నిః ।
ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ । న పుష్కరపర్ణాని హిరణ్యంవాఽధిత్థివేత్ ।
ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ । న కూర్మస్యాశ్చియాత్ ।
నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమోదకాని భవన్తి । అఘాతుకా ఆపః ।
య ఏతమగ్నిశ్చినుతే । య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౧౩ ॥

ఇమానుకం భువనా సీషధేమ । ఇన్ద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః ।
యజ్ఞశ్చ నస్తన్వజ్ఞా ప్రజాశ్చ । ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు ।
ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సగణో మరుద్భిః । అస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్ ।
ఆప్లవస్వ ప్రప్లవస్వ । ఆణ్డీభవజ మా ముహుః ।
సుఖాదీన్దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిముశ్చాస్వ స్వాం పురమ్ ॥ ౧౧౪ ॥
మరీచయస్వాయంభువాః । యే శరీరాణ్యకల్పయన్న్ ।

తే తే దేహజ్కల్పయన్తు | మా చ తే ఖ్యాస్మ తీరిషత్ |
ఉత్తిష్టత మా స్వప్త | అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః |
రాజ్ఞస్సోమస్య తృప్తాసః | సూర్యేణ సయుజోషసః |
యువా సువాసాః | అష్టాచక్రా నవద్వారా || ౧౧౫ ||

దేవానాం పూరయోధ్యా | తస్యాః హిరణ్మయః కోశః |
స్వర్గో లోకో జ్యోతిషాఽఽచృతః | యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద |
అమృతేనాఽఽవృతాం పురీమ్ | తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మో చ |
ఆయుః కీర్తిం ప్రజాన్దదుః | విభ్రాజమానా హరిణీమ్ |
యశసా సమ్పరీవృతామ్ | పురః హిరణ్మయీం బ్రహ్మో || ౧౧౬ ||

వివేతాఽపరాజితా | పరాజ్ఞేత్యజ్యామయా |
పరాజ్ఞేత్యనాశకీ | ఇహచాముత్రచాన్వేతి |
విద్వాన్దేవాసురానుభయాన్ | యత్కుమారీ మన్ద్రయతే |
యద్యోషద్యత్వతివ్రతా | అరిష్టం యత్కించ క్రియతే |
అగ్నిస్తదనువేధతి | అశ్తృతాసశ్శృతాసశ్చ || ౧౧౭ ||

యజ్వానో యేఽప్యయజ్వనః | స్వర్యన్తో నాపేక్షన్తే |
ఇన్ద్రమగ్నిశ్చ యే విదుః | సికతా ఇవ సంయన్తి |
రశ్మిభిస్సముదీరితాః | అస్మాల్లోకాదముష్మాచ్ఛ |
ఋషిభిరదాత్పుశ్నిభి |
అపేత వీత వి చ సర్పతాతః | యేఽత్రస్థ పురాణా యే చ నూతనాః |
అహోభిరద్భిరక్తుభివ్యక్తమ్ || ౧౧౮ ||

యమో దదాత్వవసానమస్మై | నృ ముణన్తు నృపాత్వర్యః |
అకృష్టా యే చ కృష్టజాః | కుమారీషు కనీసీషు |
జారిణీషు చ యే హితాః | రేతఃపీతా ఆణ్ణపీతాః |
అఙ్గారేషు చ యే హుతాః | ఉభయాన్ పుత్రపౌత్రకాన్ |
యువేఽహం యమరాజగాన్ | శతమిన్ను శరదః || ౧౧౯ ||

అదో యద్బ్రహ్మా విలబమ్ | పితృణాఞ్చ యమస్య చ |
వరుణస్యాశ్వినోరగ్నేః | మరుతాఞ్చ విహాయసామ్ |
కామప్రయవణం మే అస్తు | స హ్యేవాస్మి సనాతనః |
ఇతి నాకో బ్రహ్మీశ్రవో రాయో ధనమ్ | పుత్రానాపో దేవీరిహాఽఽహిత || ౧౨౦ ||

విశ్వీర్ణ్యధ్రశ్వీర్ణ్యఞ్చ | అపేతోనిర్మతి హః |

పరిబాధః శ్వేతకుక్షమ్ | నిజజ్ఘః శబలోదరమ్ |
 స తాన్ వాచ్యాయయా సహ | అగ్నే నాశయ సన్దృశః |
 ఈర్ష్యాసూయే బుభుక్షామ్ | మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే |
 రథేన కిః శుకావతా | అగ్నే నాశయ సన్దృశః || ౧౨౦ ||

పర్జన్యాయ ప్రగాయత | దివస్పుత్రాయ మీథుషే |
 స నో యవసమిచ్ఛతు | ఇదం వచః పర్జన్యాయ స్వరాజే |
 హృదో అస్త్యన్తరన్తద్యుయోత | మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్యస్మే |
 సుపిప్పలా ఓషధీర్దేవగోపాః | యో గర్భమోషధీనమ్ |
 గవాఙ్కృణోత్యర్వతామ్ | పర్జన్యః పురూషీణామ్ || ౧౨౧ ||

పునర్మామైత్విస్త్రియమ్ | పునరాయుః పునర్భగః |
 పునర్బ్రాహ్మణమైతు మా | పునర్ద్యవిణమైతు మా |
 యన్యేఽద్య రేతః పృథివీమస్కాన్ | యదోషధీరప్యసరద్యదాపః |
 ఇదన్తత్పునరాదదే | దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే |
 యన్యే రేతః ప్రసిచ్ఛ్యతే | యన్మ ఆజాయతే పునః |
 తేన మామమృతం కురు | తేన సుప్రజసంజురు || ౧౨౨ ||

అద్భ్యష్టిరోధాఽజాయత | తవ వైశ్రవణస్సదా |
 తిరోధేహి సపత్నాన్నః | యే అపోఽశ్నన్తి కేచన |
 త్వాష్టిం మాయాం వైశ్రవణః | రథః సహస్రవన్తరమ్ |
 పురుశ్చక్రః సహస్రాశ్వమ్ | ఆస్థాయాయాహి నో బలిమ్ |
 యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి | ధనక్లావో హస్తిహిరణ్యమశ్వాన్ || ౧౨౩ ||

అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య | శ్రియం బిభ్రతిఽన్నముఖీం విరాజమ్ |
 సుదర్శనే చ క్రోశ్చే చ | మైనాగే చ మహాగిరౌ |
 శతద్వాష్ట్రారగమన్తా | సః హార్యన్నగరం తవ |
 ఇతి మన్త్రాః | కలోఽత ఊర్ధ్వమ్ | యది బలిః హరేత్ |
 హిరణ్యనాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః || ౧౨౪ ||

సర్వభూతధిపతయే నమ ఇతి | అథ బలిః హృతోఽపతిష్ఠేత |
 క్షత్రం క్షత్రం వైశ్రవణః | బ్రాహ్మణా వయః స్యుః |
 నమస్తే అస్తు మా మా హిః సీః | అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్నమద్ధీతి |
 అథ తమగ్నిమాదధీత | యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుజ్ఞేత |
 తిరోధా భూః | తిరోధా భువః || ౧౨౫ ||

తిరోధాస్వః । తిరోధా భూర్భువస్వః ।
 సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి । అథ తమగ్నిమిన్ధిత ।
 యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుజ్జీత । తిరోధా భూస్వాహా ।
 తిరోధా భువస్వాహా । తిరోధాస్వస్వాహా ।
 తిరోధా భూర్భువస్వస్వాహా ।
 యమిన్నస్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః ॥ ౧౨౭ ॥

అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః । తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుజ్జీత ।
 పరస్సుప్తజనాద్వేపి । మాస్మ ప్రమాద్యన్తమాధ్యాపయేత్ ।
 సర్వార్థాస్పిద్ధ్యన్తే । య ఏవం వేద ।
 క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ । సర్వార్థా న సిద్ధ్యన్తే ।
 యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా । మమాన్తర్హదయే శ్రితః ॥ ౧౨౮ ॥

తస్మా ఇమమగ్రపిణ్ణజ్ఞుహోమి । స మేఽర్థాన్మా వివధీత్ ।
 మయి స్వాహా । రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే ।
 నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే । స మే కామాన్కామకామాయ మహ్యమ్ ।
 కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ ।
 మహారాజాయ నమః । కేతవో అరుణాసశ్చ ।
 ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాశతధా హి ।
 సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ । శివానశ్శన్తమా భవన్తు ।
 దివ్యా ఆప ఓషధయః । సుమృడీకా సరస్వతి ।
 మా తే వ్యోమ సన్ధుశి ॥ ౧౨౯ ॥

సంవత్సరమేతద్ వ్రతం చరేత్ । ద్వా వా మాసా ।
 నియమస్సమాసేన । తస్మిన్నియమవిశేషాః ।
 త్రిషవణమదకోపస్పర్శి । చతుర్థకాలపానభక్తస్యాత్ ।
 అహరహర్వా బైక్షమశ్చియాత్ । ఔదుంబరీభిస్సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్ ।
 పునర్మామైత్త్విన్ద్రియనిత్యేతేనాఽనువాకేన । ఉద్ధృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కురీవత ॥
 ౧౩౦ ॥

అసశ్చయవాన్ । అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ ।
 బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే । చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః ।
 ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ । వరుణాయారుణాయేతి వ్రతహోమాః ।

ప్రవర్ణ్యవదాదేశః । అరుణాః కాణ్ణబుషయః ।
అరణ్యేఽధీయారన్న । భద్రఙ్కరేభిరితి ద్వే జపిత్యా ॥ ౧౩౧ ॥
మహానామ్నీభిరుదకః । సఃస్పర్శ్య । తమాచార్యో దద్యాత్ ।
శివానశ్శన్తమేతోషధీరాలభతే । సుమృడికేతి భూమిమ్ ।
ఏవమపవర్గే । ధేనుర్దక్షిణా । కఃసం వాసశ్చ క్షౌమమ్ ।
అన్యద్వా శుక్లమ్ । యథాశక్తి వా । ఏవఃస్వాధ్యాయధర్మేణ ।
అరణ్యేఽధీయాత । తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩౨ ॥
ఓం భద్రఙ్కరేభిః శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
స్థిరైరఙ్గస్త్రుష్టువాః సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।
స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥ ౧౩౩ ॥
॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

TaittiriAranyakam aruNaprashnaH

pdf was typeset on August 6, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

